

Incipit qñes super primo de generatione fundatis-
simi doctoris domini Egidij ordinis fratrum heremi-
tarum sancti Augustini.

Nō cā-
didisti
me lectō
bas qñ-
nes egi-
diano
eē z sup
illo capi-
te. vlt
itaqz de
gñatiōe
z c.
I. c. 4
fuisse p
motas.

Inversaliter itaqz gñatio
tione z c. Dic ad evidentia tex-
tus declaranda sūt qñtuor. p qā
vlt pñs distinguere iter motum
ad subaz z ad qñtatē z ad qñti-
tate: qz motū ad subaz appellat
gñatiōē simplicē: alterationē vō
z augmentū appellat motus sim-
plices. **D**eclabif g vtz h sit
pñe dcm. **S**cdo declabif vtz sit vā pō Demo. q
vtruz pñstāt in appētiā: ita qz qñqd sensui appēt ē vtz.
Tercio poterit declari vtz aliud dcm Democriti hēar vī-
tatem. videlz qz color nō est aliquid fixum in nā: s; sola
cōuersione aliquid colorat. **Q**uarto cōparabif Pla-
tonis positiō ad positiōē Democriti: z declarabif vtz
positiō Democriti sit melior positiōe Platonis. vlt pñs
videtur dicere.

Mouet hec qñ. Textu cōmē. s. **Q**uestio. i.

p

Circa pñm sic pcedit. videt qz altera-
tio z augmentū. sicut nō sunt gñati-
tio simplex: ita nō sunt motus simplices. ge-
neratio autē sube pñm pñm dicit gñatiō sim-
plex propter vnitatem actus siue propter vnitatem for-
me. est. n. vñū aliquid qñ gñatur in tali gñatiōe vt leo vel
bos: s; in gñatione accētis nō sic. nā nō gñatur hō nec
gñatur albus: s; gñatur totū cōpositū. videlicet homo
albus. sic etiam nō gñatur cuprum nec rotundum: sed
gñatur cuprū rotundum. vt oñsum est in pñmo physico
rum. z in. 7. metaphysice: s; cuprū rotundū z homo al-
bus nō dñt aliquid vñū simplex: nec dñt vñā formāz. **J**ō
gñatio talium nō est gñatio simplex: s; gñatio compo-
sita. Sed qua ratione gñatio talium ppter pluritatē actu-
um est gñatio cōposita z nō simplex. pari etiā ratione
motus ad formas accidentales nō debent dici motus
simplices sed cōpositi. **A**lteratio g z augmentū nō
sunt motus simplices vt in lra dñ. **A**mplius si trans-
mutatio ad subam nō dicit motus simpliciter videt qz
nō debeat dici gñatio simplex: gñatio. n. est quedā spēs
motus. vt dicit in postpredicamentis: sed qñlibz genus
simplex referuat in qualibet sua spē simplex. In omni g
gñatione simplex referuat ratio motus simpliciter. si g
trāsmutatio ad subaz est gñatio simplex: erit motus sim-
plex. Nō est g dñā inter trāsmutationē ad substantiaz
z alterationem z augmentum: quia hec est generatio
simplex z non illa: alteratio z augmentum sunt motus
simplices z non iste.

Ad evidentia aut dictoz duo intendimus d
clarare. pñmo. n. oñdemus non
eē incōueniens alicui cōpetere rōnē motus simplex absqz
eo qz ei cōpetat ratio gñatiōis simplex: z ecōuerso. Ali-
qd pōt esse gñatio simplex: qñ tñ motus simpliciter dici
nō dñ. scdo descendemus magis ad ppositum z ostē-
demus alterationē z augmentū respēu trāsmutationis in
subaz posse dici motus simplices: si at gñio simplex. trā-
smutatio vō i subaz ecōtrario pñt dici gñatio simplex: z
tñ motus simplex dici nō dñ. **P**rimo sic oñdit. motus. n. qd
cōius ē gñatiōe: z aliquo mō de gñatione pñdicat: acci-
piēdo motū. vt de eo loqz pñus in tertio physicoz. ponē
do ipsūz i quatuor gñibus. Ita qz pñm eundē ibidē trā-
smutatio in subam motus dñ: z h motus aliquo modo
sit genus ad gñationē: nō tñ est. pñe genus ad ipsaz. ge-
neratio. n. nō pñe est motus: s; magis est mutatio que-

dam z terminus eius. **C**ū g omne spāle addat aliqd su-
pra suū cōe: nō est incōueniens totū id qñ pñnet ad rō-
nem cōis referuari in aliquo: z tñ nō referuari in eo to-
tum id qñ spectat ad rōnes spāles: cū spāle hēat aliqd
qñ est pñter rōnem cōis: abundat. n. spāle a cōi: vt spēs
abundat a genere in dñā aliqua pñstitutina. ipsa g quan-
tum ad id in quo spāle abundat a cōi: nō oñ in quo re-
feruatur cōe referuari spāle. poterit g tota motus ratio
referuari in aliquo in quo nō referuabit tota ratio gñati-
onis cūz gñatio sit qd spālius motu. rursum si gñatio
esset simpliciter spēs motus nō restaret via ad euadē
dñ qñ qñ eēt gñatio simplex: nō esset etiā motus sim-
plex. **C**ū tota ratio gñis referuet in qualibet eius spē: s;
qz vt dcm est: opz extendere nomen motus: vt gñatio
motus dici possit: nō est incōueniens aliqd esse gñati-
onē simplex: qñ tñ motus simpliciter dici nō pñt. **D**e-
claratur est g pñm. videlz qz aliqd est gñatio simplex
qd motus simplex dici nō dñ: z ecōuerso. aliqd est motus
simplex qñ gñatio simplex dici nō pñt. **R**estat g decla-
rare scdo. s. alterationē z augmentū respēu trāsmutatio-
nis in suba dici motus simplices: nō aut gñatio simplex
trāsmutatio vero in suba ecōtrario: meret. n. nomen
gñationis simplex: licet motus simplex dici non possit. s;
at sic declatur: ex hoc. n. dicit aliquid tale simplex: qz cō-
uenit ei qñqd pñnet ad rationem eius. ille. n. est iustus
simpliciter qui habet totum id qñ pertinet ad rōnem
iusticie. **S**i g h videre volumus qd debet dici genera-
tio simplex: qd aut motus simplex: videndum est quid p-
tinet ad rōnem motus: quid aut ad rōnē gñationis: z
quō motus z gñatio distinguunt: gñatio. n. magis re-
spicit esse: motus vō fieri magis respicit quā esse. est. n.
gñatio respēu esse: sicut corruptio respēu nō eē. motus
vō: qz qd successiuū est magis respicit fieri qñ eē: ex ista
aut dñā pñma iter gñationem z motū: vt qz gñatio re-
spicit esse: motus vō fieri: oñdit dñā scda. s. qz motus vi-
cat viā: gñatio vō terminū. omne. n. fieri z oñ factio or-
dinat ad aliqd eē: ex prima aut z scda oñ dñtia ter-
tia vt qz subm gñationis est ens in potentia. subm vero
motus est ens in actu: quādiū. n. aliqd est in fieri nō ex-
poliat illud ex quo sit a suo eē simplex: s; semp remanet
ens i actu: s; qñ ē in facto eē: z est in termino gñationis.
tūc illud qñ gñationi subijcit expoliat ab vno eē simpli-
citer: z accipit aliud eē. **J**ō qz manet in toto fieri z subz
ipsius fieri siue ipsius motus est ens in actu: s; qz ma-
net gñatio cōpleta s; pñm est ens in pō: z qz trāsmuta-
tio in suba est trāsmutatio ad esse simplex: z hz rōnē ter-
mini nō fieri: qz alie factiōes ordinantur ad ipsam subaz
in tali trāsmutatione est ens in pō. **J**ō talis trāsmuta-
tio dñt generatio simplex: quō autem hmoi trāsmutatio ē
respēu eē simplex ista dicit: ad pñs dcm sit trāsmuta-
tionē in subam eē gñationē simplex: z qz simplex dñt dici
gñatio: nō pñt dici simplex motus: cū dcm sit qz nisi extē-
dat nomē motus: gñio motus dici nō dñ: augmentū vō z
alteratio: qz eoz subz ē ens in actu z magis respiciunt
fieri z eē qñda qñ esse simplex respēu gñationis: motus
simplices dici pñt: qz magis repiunt in eis q sunt d rō-
ne motus quam in generatione.

Opposita aut his nō erit difficile soluē. **N**az **A**d
cū dñ alterationē z augmentū nō eē pñm
motus simplices: s; cōpositos. pñ qz nō dñt motus sim-
plices: qz subz eoz nō sit qd cōpositū: s; dñt motus
simplices respēu gñatiōis: qz plus hñt de his q pñnet ad
rōnē motus qz gñatio. **Q**uō vō vltius addebaf qz **A**d
si est gñatio simplex ē motus simplex: nō oñ: imo ecōtra-
rio si pñsiderant pñhabita. **N**az cū gñatio nō sit motus sim-
plex: s; opz extendere nomē motus vt gñationi compe-
tat trāsmutatio

I. cō. 6.

eat transmutatio in subam que est gñatio simplr motus simplr dici nō d3. S3 de his succincte locuti sumus: ife riuus. n. ubi erit de hoc spālis mā. hoc clarius tractabit.

¶ Mouet hec qđ. Textu cōmē. 5. Qđ. 4.

Secundo declarandū restat. vtrum qđd appet sensui sit vezz z vř qđ sic. qđd. n. agit aliquid: agit vt est i actu z p formā suam. sensibilia g̃ imutādo sensus nřos imutāt eos vt sunt in actu: z vt hñt formā siue vt hñt esse: z qđ idem est actus sensibilis z sensus. vt dñr in scđo de aīa. sic sensibile imutat sensum: sic sensus imutat ab eo: z qđ sic imutat a sensibilibus sic iudicat: z sic appet ei. g̃ sic appet sensui: z sic iudicat de sensibilibus vt sensibilia sunt: s3 iudicādo de eis vt sunt nō decipit: z iudicat verū. g̃ oē iudiciū sensus: z qđd appet sensui est verū. ¶ Amplius. cū nřa cognitio icipi at a sensu: z qđd cognoscimus ex sensibus oriatur: ponere apparētā sensui esse falsā: est ponere sciam nřam verā esse erroneā z vanā: qđ est. icōueniēs. ¶ Amplius ptingit circa sensum errare vel possumus illū erroze cognoscere z corrigere vel nō: qđ si circa sensus errat in corrigibilr plane p3 qđ nō ptingit scire: cū erret in corrigibilr circa id qđ est initiū nře scie. Si aut erratur corrigibilr. tūc qđo de eo qđ est errozis correctiuum. vtruz habeat ortū ex sensu vel nō. qđ si non h3 ortū ex sensu: g̃ nō oīs nřa cognitio icipit a sensu. qđ est falsuz. si aut id correctiuū ex sensu orit: in ipsa regla z in ipso correctiuo poterit eē deceptio: cū appetitibus sensui possit subesse falsitas: vel g̃ o3 dicere qđd appet esse verū: vel qđ nihil sit scibile in scia nřa.

Notandum g̃ appentia sensui nō sp̃ esse vera. Nā cū ipse sit p̃ria verificari: cū sensibus appeant p̃ria: qđ qđ tactus iudicat vnuz esse: oculus iudicat esse duos: z qđ vni appet dulce alteri vř amarū: o3 circa sensum aliquā deceptionem cadere: z nō qđd appet esse verū. si g̃ sit qđ de ipsa re obta sensui plus appet sensus aliqñ decipi circa talia. Nā si baculus cuius ps sit in aq̃ videatur ab oculo indicabit oculus ipm esse fractū: cū tñ sit iteger: z si vnus digitorū supponat alteri oculo3 z eleuet oculus a situ suo videbit vna res due res: z si cancellenr digiti: z ifra eos aliqs lapillus ponat iudicabit tactus vnū lapillum eē duos lapillos: qđ absq3 deceptione sensus esse non pñt. sensus g̃ vt iudicat de re imutante pōt decipi: s3 vt iudicat de ipsa imutatione forte nunquā decipit. nam cum oculus dicit vnā rem esse duas: s3 respē rei imutantis decipiat: tñ circa imutationē nō decipit. vere. n. sic imutat tunc ac si imutaret a duabus rebus: z talem imutationem facit tunc vna res: q̃lem psueuerunt facere due: z cū baculū in aq̃ iudicat fractum: s3 in re imutante nō sit ita: in ipsa tñ imutatione sic est: qđ vō sic imutatur oculus a baculo integro exñte in aq̃ vt imutari psueuit a baculo fracto. p3 g̃ circa quam apparentiā: z circa qđ iudiciū sensus decipit: z circa qđ nō: qđ circa iudiciū de re imutante decipitur. Iudicādo aut de imutatione ipsa nō decipit. vř at sensus ppe imutationem pcipe re possit: z qđ sensus quā imutationem pcpit nō est pñtis speculationis. alibi forte h tractare poterimus. Ad presens aut tñ dcm sit qđ nō est deceptio circa imutationē: sed circa rem imutantē: cā aut quare circa rem imutantem pñt deceptio: z non quicquid apparet est veruz. triplr sumi pōt. vna ex pte organi imutati. alia ex parte medij: per qđ sit imutatio. tertia ex pte rei imutatis. p̃ma via sic p3. Nā s3 quicqd agit: agat vt est in actu: tñ qđ omne qđ recipit: recipit fm modum rei recipientis: z non fm modum rei recepte. z ex varietate passiui va

riatur actio agentis. Ideo si oculus sit infectus vel sit a situ suo eleuatus: vel aliquo alio modo sit indispōitus respectu pgrue imutationis sensibilis fallit in iudicando de re obiecta. ¶ Secūda via sumit ex parte medij. nam mediū d3 esse cōforme organo: qđ sicut pupilla d3 esse abscolor vt omnes colores pcpiat. al. n. p̃p̃ius color iudiciū de alijs coloribus impediret. sic z mediū abscolor d3 esse. vt per ipm fiat imutatio cuiuslibet sensibilis fm modū p̃p̃iū: p̃pter qđ si videremus per mediū coloratum nō haberemus rectum iudiciū de re visa: z inde est: qđ si per vitrū coloratū aliqua videremus color vitri rectum iudiciū impediret: z oīa sic apparētia viderenr nobis illius coloris qui est in vitro. nā sic febricitantes hñtes linguā infectaz humore amaro iudicant de omnibus fm infectionem illā: z oīa eis amara vř: sic sentientes per mediū infectū iudicāt de omnibus fm infectionē illā. est. n. quodam mō filis ratio de infectione organi z medij. ¶ Tertia causa sumitur ex parte rei obiecte. obiectus. n. circa qđ fm qđ huius nō cadit deceptio: d3 esse per se z p̃p̃iū z debito mō p̃portionatū. nā circa obiecta cōia: z p̃ accñs plurima accidit deceptio: sic etiaz z circa obiecta p̃p̃ia deceptio accidit: si nō sunt p̃portionata debite. vt rubeus color nīmis a remotis appet niger. ¶ Dicamus ergo qđ circa imutationem sensus nō cadit deceptio: nec ēt circa rez imutantē: si omnia p̃currunt ibi debito modo: nec si organū sit bñ dispositū: z mediū nō sit disforme: nec ifectū: z obm sit per se z p̃p̃iū z medio modo p̃positiōatū: s3 si aliqđ istoz deficiat potest error z deceptio ptingere. Sed tunc per sensum bñ dispositū corrigere possumus errozes sensus male dispositi: z per vnū sensum corrigere erroze alterius sensus: vt p̃ ea circa q̃ nō pōt cadere deceptio: corrigere possumus hmōi deceptiōes. supponere. n. o3 hmōi cōia p̃ncipia q̃ fm Lōmē. sūt sic locus sanue in domo quē nullus ignorat vt qđ credēdū est magis sensui sano qđ infirmo vel ifecto: z qđ credendū est magis sensui vt iudicat de obiectis p̃ se qđ de his q̃ sunt p̃ accñs: z cetera talia per que errozes sensuum corrigere possumus.

Opposita aut his nō est difficile soluere. Nā cū dñr qđ sensibilia agunt in sensum vt sūt i actu z vt hñt eē. g̃ sp̃ iudicamus de eis vt sunt. dici pōt: qđ qđ vt dicebat actio agentis diuersificat p̃p̃ diuersitatē passiui: ptingere pōt vt oblique tale iudiciū p̃p̃ indispōitionē organi: vel p̃pter infectionē medij. ¶ Amplius sp̃ requirit ordo debitus iter agens z patiens: z ordo si tollat vel impediat agens nō imutat vt est aptū natū imutare. ¶ Qđ vō obiebat de scia p3 qđ error: sensus vt est imeditiuus scie corrigi potest p̃pter qđ 2^a ratio z tertia sunt solute.

¶ Mouet hec qđ. Textu cōmē. 7. Qđ. iij.

Tertio restat declarandū vř color sit aliquid fixū in nā: siue vtruz ei cōpetat aliqua entitas fm veritatem. pōt at ostendi triplici via qđ color non dicit entitatem z nām aliquā. p̃ma aut via sumit ex parte cuius accñs. scđa vō sumitur ex parte ipsius nāe coloris. tertia aut accipit ex parte ipsius gñatiōis coloris. ¶ Pri mum sic p3. vnitas. n. entis non est vnitas per p̃dicationē: s3 p̃ attributionē. vt vult p̃bs. 4. metaphysi. est at dñia inter vnitatē attributionis z p̃dicationis: quia vnitas per p̃dicationē dicit nāz aliquā reptā in omnibus q̃ ter vnitas cōpetit tale nomē. vt qđ vnitas anialis est vnitas p̃dicationē: in omni eo qđ est aial inuenit nā anialis. tributio s3 qđ vnitas sanī est vnitas p3 attributionē: vt dñr aliqñ nio z p̃ sana: quia attribuunt vni sano. vřina enim dicitur sana dicatōis

Scđa via

Tertia via

Ad p

Ad 2^m

T. cō. 2.

Dñia in

ter vnitas

tatez at

p̃dicationē: in omni eo qđ est aial inuenit nā anialis. tributio s3 qđ vnitas sanī est vnitas p3 attributionē: vt dñr aliqñ nio z p̃ sana: quia attribuunt vni sano. vřina enim dicitur sana dicatōis

per attributionem ad aliud: vt per attributionem ad sanitatem que est in aiali. **D**ic. n. sana: qz designat illā sanitatē: z cibus dī sanus: qz pferuat eam: z medicina qz efficit eam: aial dī sanus: qz hz sanitatē sanitas. q̄ est solus in aiali: z per illā oia alia dīr sana: nō q̄ in se hēant aliq̄s sanitatē. Cum ḡ vnitas entis sit vnitas p attributionē: z fm p̄m. 4. metaph. oia dīr entia per attributionē ad vniū: vt per attributionē ad subāz. subā ḡ erit ens: qz in se habebit entitatē. cetera vō nō erūt entia ppter aliq̄s entitatē q̄ sit in eis: s̄ solū ppter entitatē q̄ est in subā. Dicere ḡ q̄ nā entitatis repit in omni ente est ignorare nām analogiet: z est dicere q̄ vnitas entis sit vnitas p̄dicationis non vnitas attributionis. **S**i ḡ hoc est falsum: z vnitas entis est vnitas attributionis: in alijs subā nō repietur formaliter aliq̄ entitas sicut in alijs ab aiali nō repit alia sanitas: q̄ si sic ē: nec color. nec aliq̄ accidēs hz aliq̄ esse reale vel esse fixū. Cū in se nō hēat nām vī entitatē aliquā. **S**cōda via ad ostēdēdū hoc idē sumitur ex ipsa nā coloris. Color. n. fm p̄m. 3. in de sensu z sens. est extremitas p̄spicui in corpore terminato: z ly p̄spicui p̄struit itransiue. est. n. sensus: q̄ color sit quedā p̄spicuitas extrema in corpore terminato: quedā. n. hnt p̄spicuitatē in p̄fundo: vt corpora diaphana: z talia si vere diaphana sunt non termināt visum: nec fm se colorata sunt. Quedā vō hnt p̄spicuitatē solū in extremo. non. n. apparēt q̄lia sunt in p̄fundo: sed solū q̄lia sunt in superficie z in extremo: z illa talis apparētia siue illa talis p̄spicuitas extrema est id qd̄ est esse nātr color. ḡ color fm nām suam nihil ē aliō nisi apparētia qdā: s̄ q̄ est tale nō vī hēre esse fixū i nā. ḡ idē qd̄ p̄m. **T**ertia via vī sumi ex ḡfatiōe coloris. quādiu. n. aliq̄ corpus terminatū integrū ē nō hz colorē in medio sui cū sit de rōne coloris q̄ sit in extremo. Diuiso aut̄ illo corpore appet̄ ibi color. vī ḡ color non esse nā: cum ex sola diuisione corporis generet.

Notandum ergo q̄ cuz q̄litates z colores subām afficiant: z cum aial qd̄ nō est res aliq̄: nō possit subāz afficere z disponere: cōgimur ad dōm colores z vīr q̄litates res aliquas esse. color ḡ esse tale reale hz. est. n. essentialiter diaphanitas qdā: z qz diaphanitas est de nā lucis lux est hypostasiz z subā coloris: nō aut̄ lux quelz. nā cū lux veniens ad cōpōnez coloris sit lux in corpore opaco z terminato: qz oē qd̄ recipit in aliquo recipit fm modū rei recipientis: oī lucem venientē ad cōpōnē coloris z existētem eius hypostasim z substantiam non esse in sua claritate: s̄ esse quasi lucem obscuratam.

Rationes aut̄ in oppositum facte nō arguūt colores qd̄ reale: s̄ petunt sibi q̄l̄r difficultates solui. **A**d dissolutionē aut̄ p̄me rōnis: q̄ plus difficultatis p̄tinere vīr: nōndū vnitatē attributionis duplicem esse posse. p̄mo cum in vno est nā aliq̄: in alijs vō nihil est formatr de nā illa. sicut sanitas est solū in aiali formatr. Alia aut̄ vt t̄gebat in arguendo i t̄m dīr sana: inquantū attribuunt̄ isti sanitati. scōdo aut̄ mō pōt p̄tingere ista analogia: z vnitas attributionis cuz nā talis repit formatr in oī tali: t̄m in vno repit cōplete in alijs diminute: z qz de eo qd̄ est incōpletū z diminutū z qdā mō fm qd̄ nō sit denominatio. **I**ō illō idē in q̄ p̄ncipalr existit nā illa: dīr simplr tale. cetera vero int̄m sunt talia inquantū attribuunt̄ illi vni: z sic est i p̄posito. nā. n. entitatis repit in quolz ente: s̄ t̄m in subā repit p̄ncipalr: in alijs vō diminute. subā ḡ ē ens simplr: alia vero nō sūt entia nisi qz sunt entis: nō q̄ in se nullā entitatē hēant: s̄ qz illa entitas est diminuta: z. q. fm quid magis dīr entia inquantū sūt aliqd̄ subē q̄ inquantum

in se entitatē hēant aliq̄s: accētia itaqz nō dīr entia p̄p entitatē q̄ sit in eis: sed p̄p entitatē q̄ est in subā: non q̄ nullā entitates in se habeant: sed qz illa est incōpleta z ab ea denominatio fieri nō d̄z. **N**ō ḡ arguit accētia nō esse qd̄ reale: nec hēre aliq̄ esse fixū: sed solus ostēdit ea nō hēre entitatē cōpletā z perfectā vt substantia. qd̄ cōcedimus. **C**ō aut̄ addebaf scōdo q̄ color est apparentia quedā: ly apparētia nō sumit vt denominat qd̄ fantasciū: s̄ qd̄ reale. Sed si pōt dici apparētia quedāz h̄ est inquantū ipsa diaphanitas z p̄spicuitas: quedam appentia nominat: z qz p̄spicuitas est de nā lucis: color est aliqd̄ reale: ex quo lux q̄ est subā: z hypostasiz eius qd̄ reale noiat. **C**ō aut̄ 3^m addebaf q̄ ex sola diuisione vī ḡfari color. dōm est hoc esse per accētia: ex diuisione. n. corporis p se efficit superficies: z qz p̄pitiū ē superficies p̄mo loco colorari ex generatione superficies hz esse generatio coloris: t̄m forma arguendi non valet. Nam vt corpus realiter diuidatur: z ipsa diuisio quid reale existat. si ex reali diuisione aliquod reale inducūt: nullum inconueniens sequitur.

Cōnef hec qd̄. Textu cōmē. 7. z. 8. Qd̄. iij.

Quarto declarādū restat vīr. pō platonis fuerit melior pōne Democriti: vel ecōuerso: z vīr platonēz melius opinatū democrito. Nā quāto aliqd̄ est simplicius tanto magis hz rōnem p̄ncipij: cuz ḡ superficies sit simplicior corpore: p̄gruētius vīr ponere superficies p̄ncipia rerū vt ponebat plato quam ponere corpora indiuisibilia: vt ponebat Democri. **A**mplius p̄ncipia ḡfabilium z corruptibilium que fm veritatē sunt mā forma z p̄uatio: nec p se existunt: nec per se generant: licz ḡ tam plato q̄ democritus defecerint a vera positione p̄ncipioz: magis t̄m vīr defecisse democritus ponendo corpora: quam plato ponendo superficies: cum corpora possint per se existere: non aut̄ superficies.

Notandum ḡ platonem inter ceteros p̄hos fuisse q̄si singularē in venādō p̄ncipia p̄hie sue. vīr p̄m. n. aliq̄ p̄hi ex sensibilibus in itel ligibilia ascendebant: z ille est modus rectus traditus a p̄ho. p̄mo posterioruz: cū ait: oēm nostrā cognitionēz incipere a sensu. hoc idēz ē habet posteriori. scōdo. in caplo illo. De p̄ncipijs aut̄. ibi. n. tradit ex sensibus fieri memoriā. ex memorijs experientia: ex experientijs fieri vīr qd̄ est p̄ncipiū artis z scientie. plato vō ex itelligibilibus voluit ad sensibilia descendere: voluit. n. p̄ter humanū modū humanaz habere noticiā: z qz voluit d̄ sensibilibus: z vīr de rebus per modū itelligibiliū iudicare: tradidit sic penitus esse in re vt videbat in opatione itellectus: z qz per actionem itelligibilium separamus vīr a particularibus: vt p̄ actionē itellectus separamus leonē a suis indiuiduis z participatione sp̄ci vni us fm itellectū nostrū: z omnes leones sunt quodā mō vt vnus leo: z qz sic credidit eē in re vt itelligimus in omni genere rerum posuit vniū abstractū separatū. vt vniū leonē. vniū lapidē: z sic de singulis: que appellabat ideas: quas dicebat esse rez causas z p̄ncipia: z qz rerum sensibilibus z corruptibilibus venabatur p̄ncipia p̄ modū abstractū: qz mathematica z ideas ponebat d̄ genere abstractorū. Ideo ea posuit alioz p̄ncipia: volebat. n. mathematica abstracta eē s̄ nō i tāta abstractione vt idee: erant. n. fm eū media iter sensibilia z ideas. vt narrat Aris. p̄mo metaph. z qz superiora z abstracta. vt d̄z ē: posuit alioz p̄ncipia: dixit p̄ncipia corporū eē superficies. In hac at̄ pōne i q̄tuor defecit a pōne democriti. p̄mo in pōnēdo p̄ncipia: melius est. n. z rōna bilius ponere p̄ncipia sensibilia: que hnt esse naturale z sint

T. cō. 2.

Scōm
Color3^mAd p̄m
Duplex
ē vnitas
attribu-
tionis.Ad
scōmAd
3^m

p

2^m

T. c. 6

et sunt in sensibus quā que habent esse mathematicū: vel etiam ideale et sunt a sensibilibus separata. melius igitur fuit ponere corpora indiuisibilia: quod fecit Demo. quā superficies indiuisibiles. ut posuit plato. **¶** Secundo defecit positio planis quātum ad ea quā sequuntur ex principiis. nā si ex huiusmodi sensibilibus: quā habent esse nāle et phycum: si possumus saluare transmutationes phycas: nō vī incōueniens: sed ex mathematicis: quā sunt sepa- ta a motu et mā: saluare transmutationes nāles est omnino absurdū. Itē ex principiis a platone positis saluare non possumus: quō fit alteratio et quō gignantur qualitates et passionēs: cum dicta principia a talibus sint abstracta. Itē in textu dicitur quod platonicus nō suscipiunt passionē aliquam generari ex ipsis.

3. **¶** Tercio defecit dicta positio quātum ad viā et modū quo acquiruntur principia. nā ut dicitur est: ex experientia sunt nobis vīles propositiones: quā sunt principia scientiarū et artium: experientia autē cum sit particulariū est respectu multorum: plato autē quā noluit procedere modo sensibili: noluit respicere ad multa ut ad singularia: sed voluit respicere ad pauca ut ad abstracta: et vīa quā posuit mathematica et ideae.

4. **¶** Dixit igitur ut in exponeo et abhorrens sensibilia. Democritus vō ut exponeo. **¶** Quarto vō melior fuit positio democriti quātū ad rōnes per quas fulciebat. Ex sensibus. n. sumuntur ortum proprie rōnes sensibilibus. plato igitur quā talia desuper nō potuit arguere ex propriis: sed arguebat logice. i. extranee. democritus vō quasi phycē: et vīter arguebat. vī ad istam plato quodammodo arguebat logice. vīa. n. dicunt nām subram intentioni: et rōne illius intentionis: quā logice potissime de intentionibus esse dicit. ex quo posuit ea quā sunt quod rōnis esse rerū principia. logicus enī artifex rōnalis dicitur: nec democritus: nec plato recte posuit: ut vī ponem platoni Ari. tradidit simpliciter peius dicit plato democrito.

Ad p
al. sui
pnci

Ad 2^m

T. c. 8

Quod autem arguitur quod quāto simpliciora sunt magis habent rōnem principij. igitur magis habent rōnem principij. igitur magis habent rōnem principij superficies quā corpora. dōm quod nos nō quimus principia de quibus modo: sed principia nālia: et quā superficies et mathematica nō possunt esse principia nālia. Itē ratio nō congruit. **¶** Per hoc. n. soluitur secundum. Nam si principia per se nō existunt: quārenda tamen sunt talia nālia nō mathematica: et quā si debet esse principale in cōsideratione principiorum simpliciter melius dixit platone democritus.

Habet enim quōnem si quis recte. hic sunt declarationes tria circa positionem democriti. Primo enim videndum est si esset dare corpora indiuisibilia. vīz essent principia simpliciter gignibilia et corruptibilia. Secundo dato quod talia corpora non possent dici principia eorum simpliciter. declarabit vīz debeant dici principia gignibilia vel corruptibilia aliquo modo. Tercio dato talia corpora nō esse principia eorum simpliciter: nec esse principia aliquo modo declarabit vītrū possent dici principia huius gignibilia et corruptibilia.

¶ Mouet hec quod. Textu cōmē. 8. Q. d. v. **¶** Circa primum sic procedit. vī quod si esset dare corruptibilia indiuisibilia illa simpliciter abtulerentur dici principia. illa. n. ad quā stat vltima resolutio reprobatur: debet dici simpliciter reprobatur principia: sed si esset dare simpliciter corpora indiuisibilia ad ea staret vltima resolutio rerum: quā si talia corpora resolverentur in alia: iam nō essent indiuisibilia. erūt igitur simpliciter principia ex quo in alia resolui non possunt. **¶** Amplius principia ut dicitur in fine electorum sunt maxima potestate: et magnitudine puissima: sed talia essent huiusmodi corpora. puissima. n. essent magnitudine: cū essent indiuisibilia. maxima autē essent virtute et potestate: quā ex eis cetera alia corpora essent

cōposita. simpliciter igitur et abtulerentur dici principia. **¶** Ampli- us quod est alioz mensura vī hīe rōne principij respectu eorum: quoz est mensura. nā cū ea quā nullā cōlitterem habent respectu alioz: modū et mēsurā: ut vī: etia nō possunt imponere quā igitur oīa mensurantur minimo sui gignis: ut dicitur 10. metaph. i. esset dare corpora indiuisibilia: quā talia in gignē corporū essent simpliciter minima: simpliciter deberent dici principia: cū eis competeret simpliciter rō mensura.

T. c. 2

Tria sunt de rōne principij.

Notandum ergo tria esse de rōne principij propter que si esset dare corpora indiuisibilia simpliciter principia esse nō possunt. de rōne. n. principij simpliciter est quod in alia resolui non possunt: quā si in alia resolui possunt iam nō esset principia simpliciter: sed illa in que resoluerent magis haberent rōnem principij. Ex isto per se loquendo. nā quā principia nō sunt in alia resoluibilia per se loquendo: nec sunt generabilia: nec corruptibilia: imo oportet ea manere. ut dicitur primo phisicorum. Itē. n. quod est in alia generabile et corruptibile est in aliis resoluibile. Itē nec gignat: nec corrumpit mā vel forma: sed cōpositū. n. n. generat spera: neque rotunda: sed ipsa rotunda. si. n. gignaretur mā: māe esset materia: imo mā esset cōposita ex mā et forma. hīe. n. aliq in quā resolveret mā si per se corrumpere mā. sic et forma si per se corruptibilis esset forme esset forma: et esset cōposita forma ex mā et forma. oportet igitur quod quā in alia resolui nō possunt quātū est de se semp manere et per se loquendo gignibilia et corruptibilia nō esse. **¶** Ex his autem sequitur tertium. videlicet principia et per se nō esse in genere. genus. n. nō dicit potestiam primā ut materia: nec dicit actū primum: vī dicit formam mediam iter potentiam et actum. ut vult 1. cōmē. p. metaph. **¶** Ubi datur dīstīctio iter genus et māz imo cū de rōe gignis sit quod p dicitur de suis inferioribus essentialiter: quā rōnem prout est essentialiter p dīcari. Nam secundum phisicorum 4. topic. nullo modo pars de toto p dīcat quod essentialiter intelligendo: simpliciter verū est. hō. n. nullo modo est manus si possit dici manutatus. Cū igitur mā et forma sint simpliciter gignibilia et corruptibilia principia: et habeant rōnem prout: in eis rō gignis referuari nō poterit. suba igitur quod est quod cōe ad mā formā et cōpositā: nō est suba quā est genus: sed suba quā est analogū. **¶** His vīsīs p: quod si esset dare corpora indiuisibilia talia gignibilia et corruptibilia simpliciter principia esse nō possent. p quā ad ea nō staret vltima resolutio: imo si esset deuenire ad talia corpora adhuc huiusmodi cōpa cōposita essent ex mā et forma: et quā vniuersū quod resoluit in sua cōponibilia: nō staret vltima resolutio ad corpora p dīcta: sed ad māz et formā illorum corporum. scōdo talia corpora nō possunt dici principia simpliciter: quā per se loquendo nō oportet ea manere: essent. n. p se gignibilia et corruptibilia: cū essent cōposita ex mā et forma: imo quā quāto aliqd ē in minora diuisum tāto facilius corruptioi obedit: talia corpora nō solū per se loquendo nō manerēt: imo facilius alijs corrupterent. 3. quā talia essent directe in agere: quā totū id quod esset de rōne corporis referuaret in eis quātūcūque esset dare talia corpora simpliciter principia esse non possent.

T. c. 50.

T. m. 27.

T. c. 17.

Opposita autem his nō est difficile soluē. nā cū dicitur dicitur quod huiusmodi corpora sunt ea ad quā stat vltima resolutio p se falsū. nā si huiusmodi corpora indiuisibilia nō essent resoluibilia in alia in eo quod quāta: essent tamen resoluibilia in eo quod corpora. nos autē si quimus principia quāta f3 quod huiusmodi corpus. **¶** Q. d. vō 2. addebat: quā principia sunt minima magnitudie et maxima virtute p huiusmodi corpora nō esse virtute maxima: cū nō essent de cōpōne oīum: imo māe et for. essent vīterius de cōpōne ipsoz. **¶** Q. d. at 3. addebat: quā essent simpliciter principia corporum. Cū simpliciter sint eorum mēsurā: dicitur p hīe suū dūm et esset per se disputabile vīz si hēat rōne principij quod h3 rōne mēsurē. Nā si oīa entia essent color res albi esset mēsurā eorum: et tamen albi si vī esset cā oīum color

Ad p

Ad 2^m

Ad 3^m

rū cū cā sit qđ fac ad eē alterius: albū at nō vř facē ad eē nigrū: cū vñū pñoz aliđ nō pstruat: s; potius destru- at: tñ b pccō nō hřet itentū. nā si corpa idiuifibilia sūt mēfura alioz corpoz b nō erit nisi put hñt rōnē mini- mi respctū alioz corpoz. nō. n. sūt mīma in eo q corpa. Ita. n. mīmū corpus ē cōpositū ex mā z forma: z pñet i se oīa q sūt de rōne corpis sic z maximū: eē qđ mī- nimū cōpetit solū eis i eo qđ sunt qđta. nos aut. vt dñi est qđmus pñcipia corpis fm q huius: nō aut qđti.

Mouet hec qđ. **Textu cōmē. 8.** **Questio. vi.**

Secundo restat declarare vřz si eēt dare cōpa idiuifibilia pos- sent dici aliq mō pñcipia gñabiliū z corru- ptibiliū: vř b nō ē icōueniēs. pñt. n. ēē aliq alioz pñcipia aliq mō: q tñ non sūt illoz pñcipia: vt paries aliq mō hz rōnem pñcipij respctū domus: s; vlti- ma resolo domus nō stet ad parietē. S; vltius resol- uif paries in lapides. poterunt q corpa idiuifibilia esse pñcipia gñabiliū: s; vltia resolo eoz nō stet ad talia cor- poza. s; vltius resoluant i māz z formā. **Ampli^o n** solū b vř pole: s; ēt ne cūz. Nā ex eisde aliqd cōponit i q resoluif: qđ i n q resoluif res: ea sūt rei pñcipia: s; si b est p se in q resoluif simp^o erūt pñcipia simplr: i q at aliq mō: erūt pñcipia aliq mō: s; si ē dare corpa idiuifi- bilia gñabilia resoluent i ea aliq mō: s; nō simplr: eēt q talia pñcipia aliq mō: nō aut simplr. **Ampli^o sim- plicia** vř hře rōnē pñcipij respctū cōpositoz: qđ gñt sim- plicia simplr erūt pñcipia simp^o: q at aliq mō: aliq mō. Cū q idiuifibilia corpa sunt aliq mō simplicia respectu alioz: hñmōi cōpa debēt poni alioz pñcipia aliq mō: s; nō simplr cū nō sint simplicia simplr.

Notandum aut q z si essz resoluerē gñabi- lia z corruptibilia vsq ad indi- uifibilia corpa: hñmōi corpa p se loquēdo: nec sim- plr: nec aliquo mō deberēt pñcipia dici gñabiliū corpo- rū: qđ triplici via declarari pōt. pma sumit ex pte ipoz corpoz. scđa ex parte ipsaz pñtū. tertia ex pte ipoz pñ- cipioz. **Prima** sic pñ. nā corpa: quoz nos qđmus pñcipia sunt in gñe sube. Nā corpus suba est id qđ ge- nerat. augmētat. n. corpus in eo qđ qđtuz. motus. n. ad subam dñ gñatio. motus aut ad qđtutē simplr z ab^o nōle nō dñ gñatio: sed augmentū. si qđ qđmus pñcipia corpoz vt sūt augmētabilia hřet pñabile rōnē q in eo q talū qđmus pñcipia pñ genus qđtutatis: s; q corpo- rū gñabiliū pñcipia qđmus nō qđtutatis: s; sube debe- mus pñcipia iuenire. Corpa at idiuifibilia s; q hñmōi i nullo hñt rōnē simplicis corpis respctū alioz cōpoz. ni- si i eo q qđta: nō at i eo q corpa. vt supra dicebat. eēt .n. minoris qđtutatis illa qđ alia. S; nō eēt simplicior: s; sube. hřent. n. in se māz z formā: z ea q sunt de rōe cor- poz. nullo mō talia debēt poni pñcipia corpoz: cū nul- lo corpa resoluant in ea i eo q corpa: s; solū i eo q qđ- ta. **Scđa** via ad inuestigandū b idē sumit rōnē ipsa- rū pñtū. Nā fm phz. 7. metaph. Quedā sunt ptes for- males z pñtētes ad spēm: quedā vō māles z qđtutati- ue. ptes aut formales z pñtētes ad spēs sunt pōres suo- to. Jō cū diffinit totū tales ptes igrediunt diffōnem cū littere igrediunt diffōnē syllabe. carnes at z ossa dif- fōnē hoīs. ptes vō māles z qđtutatiue non igrediuntur diffōnē totius. Lupa. n. qđ est pars mālis circuli nō ē pñ pñtutatiua diffōnis eius. semicirculus ēt quia vř esse pñ quātitatiua circuli nō igreditur diffōnē circuli: sed magis ēō circulus vř ingredi diffōnem semicirculi. dif- finit. n. semicirculus: qđ est pñ circuli secata diametro. Cū q posteriora fm qđ huius nullo mō hēant rōnē pñ- cipij respectu pōuz pñ qđtutatiua corpoz: nec simplr:

nec aliquo mō hz rōnem pñcipij. vřz aut hēat rōnē pñ- cipij respectu hñmōi corpis in alia declatione patebit. Ad pñs aut vt spectat ad hāc viāz scđo tactā intrū dēz sit q si eēt dare idiuifibilia corpa q talia essent ptes corpoz solū qđtutatiue cū nō resoluēnt corpa i eam: si in eo q qđta: pñcipia corpoz eē nō possent: imo quia corpus: vt h de corpe loqmur: vř magis sigre subam ipsaz: corpus vō idiuifibile: vt h de idiuifibili loqmur: noiat corpus qđtū: q corpa: qđtū ē posteri^o corpe sim- plr: z si ē pñcipiū corpis: s; magis ēō magis vř eē ppe dñm corpa eē pñcipia corpoz idiuifibilis qđ eō. **3^a via** sumit ex pte ipoz pñcipioz. nāz iter pñcipia aliq mō z pñcipia simplr vř eē dñia. sic iter pñcipia pria z pñcipia remota: vt carnes z ossa sunt pñcipia aliq mō: mā pma vř esse pñcipiū simplr. vñ z pñdicte rōnes p qđ nitebatur oñdere idiuifibilia corpa eē corpozum pñcipia aliq mō solū sup b se videbant fundare: q cor- poza aliq mō resoluunt i corpa idiuifibilia: s; nō vltia- ta resolone resoluāt i illa. arguebat qđ ē pñcipia pria nō remota. Cū q i pñcipijs pñmis: vt h de pñcipijs loqui- mur: eēntialr dbeat referuari rō pñcipioz remotoz. si pñcipia remota sūt i vno gñe. pria nō debēt eē s; aliđ genus. Cū q mā z forma sint i gñe sube: corpa idiuifi- bilia: q sūt talia pñcipia fm qđtutātē hñmōi pñcipia esse nō poterūt. nā z si i accñtibus tolerari pñt b q pñcipia pria sūt i vno gñe. remota vō i alia. i substatijs at nō ē vez. cū. n. accñs sit posterius suba cognitiōe diffōne z tpe. vt dñ 7° metaph. p se loquēdo pñcipiū sube eē non poterit: qđ q corpus idiuifibile s; q hñmōi aliqd vt ē qđtū pñcipiū corpis p se loquēdo esse nō poterit.

Opposita at his nō ē difficile soluere. oīa. n. deficiūt p fallaciā accñtis. Nā cūz dñ pñt eē pñcipia aliq mō corpoz q nō sūt pñcipia eo- rū simplr. sic pñt eē aliq mō pñcipia domus: q nō sunt pñcipia eius simp^o. si pp b volumus pcedere corpa idiuifibilia eē hñmōi peccamus p fallaciā pñtis: z qz pñs accñt z ē pñ accñtis. vt dñ i libro elēch. Decipimur p il- lā fallaciā. **Cū** vō vltius addit corpa idiuifibilia eē aliq mō pñcipia corpoz: qz i ea aliq mō corpa resoluūt i ad ea nō stet vltia resolo. pñ: q pñderat ibi qđ ē per accñs. corpa. n. i eo q corpa. nullo mō resoluunt i cōpa idiuifibilia: s; i eo q qđta. **Cū** at tertio addebat cor- poza idiuifibilia simpliciora eē corpibus alijs: z ita eē eoz pñcipia. pñ ēt id pñderari qđ ē p accñs. nā si corpa idiuifibilia sunt simpliciora alijs corpibus nō ēi eo q corpa: s; forte b eē possit i eo q qđta. q fm rei vītātē corpa idiuifibilia ceteris pibus s; q hñmōi nō sūt aliq mō pñcipia corpoz. vřz at possint eē aliq mō pñcipia fm pñcē democriti i sequenti qđne tangeť.

Mouet hec qđ. **Textu cōmē. 8.** **Qđ. vñ.**

Tertio declandū restat dato corpa idiuifibilia nō posse eē pñcipia cō- poz p se loquendo nec simplr nec aliq mō. vřz possint eē pñcipia hui^o corpis. vř aut q sic. didi. n. i ptes qđtutatiuas vř eē de rōe corpis idiuifi- dui: s; nō sit de rōe corpis simplr. Corpa q idiuifibilia poterūt eē pñcipia hui^o corpis singlaris: s; nō sint pñci- pia corpis simplr. **Ampli^o pñz phz.** Cū dico celū dico formā: cū dico b celū dico māz. vř q sigtō se teneat ex pte mae: z qz idiuidui dic qđ sigtū ptes qđtutatiue q se tenēt ex pte mae erūt dñ rōe ei^o: z pñs ei^o pñcipia. **Ad** b idē vř facere: qz pñclaria qđtū ē de se sunt ifini- ta: vel eis s; q hñmōi nō vř ifinitas repugre. eoz q pñ- cipia magis debēt poni ifinita qđ finita. nihil ē aut i idiuifibilibus q ad ifinitatē vgar pñt ptes qđtutatiuas. talia q potissime debent poni idiuiduozum pñcipia.

Notandū

6

2^m

3^m

pma via

2^a via
t.c. 37.

3^a via

t.c. 4.

Ad p

Ad
2^m

Ad
3^m

2^m
p.c. 82

3^m

Notandū

aut hāc qōnē p tanto introductā eē:
q fm phm. 7. metaph. nō. est icōue

T. cō.
34.
235.

nienso: qd est māle vni esse formale alteri: 7 eē. Cupuz
.n. est pō mālis circuli: nec est de rōne eius: est tñ pō for
malis circuli cupzi. vñ 7 si diffiniret circulus cupzeus
cupziū igredere diffōnē huius circuli: 7 nō ingredere
diffōnē circuli simplr. Licet g ptes q̄titatiue nō sint de
rōne corpis simplr: 7 simplr ptes māles eius: merito tñ
dubitat vtrū ptineat ad rōnem corpis huius. vñ. n. ta
lia: vt dubitando tāgebaf: respicere mām vt est figta: q̄
vñ esse de rōne corpis simplr singularis. naz l3 p̄cula
rū nō sit scia: neqz diffō: tñ si diffiniret i idiuīduā: mā
signata igredere diffōnē eius. hāc at difficultatē forte
aliq vitare vellēt. distinguendo iter figtionē mae 7 si
ḡtionem quātitatī: 7 inter mae ptes 7 ptes q̄titatiō.
7 q̄ l3 mā hēat ptes p quātitatē: 7 sit figta p eaz: alie
tñ sunt ptes mae 7 alie quātitatī: 7 alia figtio mae 7
alia quātitatī. sicut q diuideret sup̄ficiē albā nō solū di
uideret sup̄ficiē: 7 albedinē: 7 alie eēnt ptes albedi
nis 7 sup̄ficiē nō obitāte q̄ albedo nō h3 ptes nisi per
sup̄ficiē. Diceret g aliq signē mae 7 ptialitatē q̄ sūt de
rōne idiuīdui nō eēt talia vt sunt q̄titatiō: 7 vt sūt mae
ppter qd corpus indiuīsbile: qz vt est huius vñ ptine
re ad genus q̄ti: tale corpus p se loquendo nō soluz nō
est p̄ncipiū corpis simplr: 7 et nec corporis huius: 7 b
dcm: cū b q̄ magnā difficultatē assumit: qz dubium est
quaz assignationē 7 quā ptialitatē icludit idiuīduū: dif
ficultatē tñ q̄liti nō euacuat. diuīsbilitas. n. 7 indiuīsi
bilitas vt h de eis loqmur. p tāto ptinet ad genus q̄ti:
qz nō nisi p quātitatē esse possent. si g ptialitatē 7 idiuī
sbilitatē velles accipere nō vt respiciūt quātitatē 7 se:
sed vt respiciūt mām h̄item talia p quātitatē. sic cor
pus idiuīsbile posset sumi nō vt dicit quātitatē: 7 vt no
mīat nām aliquā cui cōpetat talis adiacentia mediāte
quātitate. **A**dvertēdū q si q̄libz singulare corpus
posset diuidi in ptes quātitatiuas: tales tñ ptes nō sunt
de rōne corpis singularis. vt ē qdā totū: 7 magis ipz
totū est de rōne talū ptūz: mā. n. est de rōne rei vt stat
sub forma: nec in b differt singulare ab vli: sed dīa eo
rū in b consistit: qz cum ad esse rei simplr faciat forma
simpliciter. Ad eē rei singularis faciat forma figta: mā
simplr erit de rōne corpis ḡnalis simplr. mā vñ fig
ta erit de rōne huius corpis ḡnalis: nunquā g ab b sol
uif mā: qn sit de rōne rei vt stat sub forma: 7 qz vt stat
sub forma h3 quādā vnitatē: mā est de rōne rei non vt
est diuisa p ptes: sed vt ē vna. 7 p̄ h̄. 5. metaph. caplo
de q̄litate ait: q suba cuiuslibet est in semel. vbi grā. vt
ipse ait sex non est bis tres: sed semel sex: quātūctiqz g
corpus aliqō singulare posset diuidi in ptes quātitati
uas: vel et in corpora indiuīsbilia: qz mā vt est diuisa p
partes non est de rōne eius h̄mōi corpora indiuīsbilia
p̄pē nō essent p̄ncipia corporis singularis: imo qz tales
ptes nō sunt nisi potētia in toto: 7 si diffiniret totū nō i
gredere diffōnē eius: sed magis econuerso: nō g sunt
p̄pē p̄ncipia totius: sed magis econuerso. g secundū ve
ritatē nō est ponēdū talia esse p̄ncipia: dato qz corpora
resolui possent vsq ad corpora indiuīsbilia. tñ qz De
mocritus loqbat de ḡtatione rez fm congregatiōez:
7 loqbat de generatione nālū ad modū artificialiū qz
in artificialibus partes sunt magis in actu quā in potē
tia: 7 in nālūbus sit econuerso. si esset resolvere generabi
lia vsq ad idiuīsbilia corpora: 7 esset vera pō democri
ti: ḡtabilia corpora p̄gregari per solā congregatiōez
illoz corporoz. qz illa corpora in suis totis 7 in corpori
bus quoz p̄neretur partes essent magis in actu q̄ in
potētia: nisi esset iconueniēs ea esse aliquo modo p̄in

T. cō.
19.

cipia: licet simplr p̄ncipia esse non possent.

Opposita

aut his nō ē difficile soluere. Nā 7

Ad p.

si qd corpus idiuīduū est resolu
bile i ptes quātitatiuas: nec eēt idiuīduū si tales ptes
h̄re nō posset. tñ qz dicte ptes nō sunt actu in toto: 7 in
pō. vt dcm est. si diffiniret totū nō igredere diffōnē
eius: 7 magis econuerso. nō debēt dici p̄pē p̄ncipia totū
7 magis econuerso. **C**ō. vñ addebat tales ptes eē mā
les: 7 māz eē de rōe idiuīdui. p3 māz nō eē de rōe idiuī
dui vt est diuisa per partes: cū suba cuiuslibet sit in semel.
Cō. aut addebat 3 de ifinitate dici qz 7 si ifinitoz
idiuīduoz aliq mō querēda sunt ifinita p̄ncipia p̄p ifi
ntas signēs. vñius tñ eiusdē singularis 7 idiuīdui nō
sunt querēda p̄ncipia ifinita: 7 ifinita q̄rere aut qdāmō
ifinita p̄ncipia vñius idiuīdui singularis si resolvere
mus ipm in corpa idiuīsbilia q̄ diceremus ei eē p̄n.

Ad 2^m

5. me. 19

Ad 3^m

T. cō. 9

Sse autem

fil potestate 7 c. hic

declarāda sunt quat
tuor. Primo. n. declarandū est vtrū linea sit
ex tactibus: siue ex p̄ctis. Scdo dato lineā
non esse composita ex punctis. declarabif
vtrum possit cōcedi punctū esse vbiqz in li
nea. Tertio si punctus nō est vbiqz in linea vt nō sit di
uisibilis linea nisi vbi est punctus. dubitabaf vtrum sit
posse lineā diuidi posse in ifinitū vt nō videat p̄cedēdū
ipsaz esse vbiqz diuisibilē. Quarto 7 vltimo dato ipsaz
esse diuisibilē i ifinitū manifestabif vtrū tale posse possit
poni icēse: vel oporteat nos negare illō p̄ncipiū: qz poss
positio icēse nullū icōueniēs seqz: 7 qz dicet de punctis
respectu lineae itelligēdū erit de lineis respectu sup̄ficiē
rū: 7 de sup̄ficiēbus respectu corporum. his aut vñia
7 declaratis apparebit q̄to soluntur rōnes democri
ti: 7 q̄to solō p̄hi soluit rōnes eius.

Mouet hec qō. Textu cōmē. 9.

Qō. viij.

Arca

p̄mū sic p̄cedif. vñ lineā eē cōpo
sitam ex punctis. Nā fm phm p̄

p

mo postea. de p se est q suba triāguli est ex li
neis. suba lineae est ex punctis: 7 ex his cōpo
nit res ex qbus est suba sua. linea g erit composita ex
p̄ctis cū ex eis sit suba eius. **A**mplius sicut suba p̄
ma facie diuidif in subam corporeā 7 icorporeā. Ita q̄
titas p̄ma facie diuidif in p̄tinuū 7 discretum: 7 sicut
sube corporee damus p̄ncipia sua in mām 7 formā: 7
icorporee sua p̄ncipia vt forte pōam 7 actū. sic q̄titati
discrete dam² p̄ncipia sua vt vñtas 7 p̄ti⁴ sua vt p̄ctia.
Luz g sicut vñtū qd qz resoluit in sua p̄ncipia sic cōpona
tur ex eis: vel opz nos negare puncta eē p̄ncipia q̄tita
tis p̄ti⁴: qd est absurdū dicere: vel oz dicere qz sicut sba
corporea cōponit ex mā 7 forma: incorporea vñ ex po
tētia 7 actu. discreta aut quantitas ex vñtatibus: p̄p b
q dicta sunt dictoz p̄ncipia: sic q̄titatē p̄tinuā cōponi
ex punctis: euz talia habeāt rōnē p̄ncipiū respectu eius.
Amplius b sensibilt mōstratur. nā si ponat spericuz
sup planū tāget euz in puncto. Est. n. de rōne recti f3 qz
rectū. vt vñ dicere p̄h̄ in p̄logo de ania: tāgere speraz
in puncto: 7 spera illa p suū motū causabit lineā. erit g
illa linea ex p̄ctis: cū ex fluxu p̄cti 7 ex tactu puncti
sit p̄stituta. hinc autem forte mathematicoz positio sū
p̄st origiē qz fluxus p̄cti causat lineā: linea fluxū sup
ficiē. fluxū sup̄ficiē corpus facit.

2^m

3^m
T. c. 13.

Notandum

g nunqz idiuīsbile: qd g ē diui
sibile p oēs modū sp didif i p
tes disibiles p oēs modū: 7 qd ē idiuīsbile p oēm mō^m
nullo mō disibile cōponit. sicut g aliqd est diuisibile sic
i disibilia diuidif: 7 sic est idiuīsbile sic diuisibile non
p̄stituit. p̄ctia g qz vñdīqz 7 p oēs modū sunt idiuīsi

lia nullo mō pōtuit magnitudinem. corpa vō qz sunt diuisibilia per oēm modum nō resolunt nisi in ptes oīno diuisibiles: loquendo de resolone q̄titatiua. Ideo corpora q̄titatiue solū in corpora diuidunt: z dico quā titatiue ad excludēdū diuisionē essentialē per quam resolunt in mās z formā: de qua pōtuit sermone pte sensu ppositus nō admittit. superficies vō z linea: qz sunt aliquo mō diuisibilia: aliquo mō idiuisibilia: vt sunt diuisibilia possunt esse partes diuisibilis z diuisibile cōstituere. vt aut sunt idiuisibilia diuisibile nō pponunt. Itē si linea lineae addat s̄z longitudinē efficit aliqd maius: qz ex ea pte linea diuisionē h̄z: s̄z si fiat talis additio s̄z latitudinē vel s̄m p̄funditē nullā maiorem faciet: sic et superficies per additionē superficiei in longus z latū crescit: s̄z si s̄m p̄fundū oēs superficies componantur nullā faciūt magnitudinē: ratio aut qre idiuisibile s̄m q̄ huius nihil auget dupl̄ sumi pōt. pmo ex parte cōponis. sc̄do ex parte diuisionis. ¶ Prima via sic pz. Nā q̄ aliqd additum alicui faciat augmētū: z reddat magnitudinē maiorem: ideo p̄ qz huius additū ab eo cui addit nō attingit totum. ideo. n. lapis supra lapidē positus reddit magnitudinē maiorem: z per p̄tinuaz appōnē lapidū completur edificium: qz vnus lapis nō attingit aliū s̄m se totū: s̄z solū s̄z superficiē eius. si. n. vn⁹ lapis supra aliū positus igredere ip̄m z attingere ab eo s̄z se totū: ita q̄ de lapide appposito nihil superest ex lapidē cui apponit: talis appositio nō faceret maiorem magnitudinē. o3 aut si appositū augere o3 q̄ nō attingat s̄m se totū: z qz idiuisibile s̄m q̄ huius caret pte z pte z cū attingit: ideo additio idiuisibilis in eo q̄ hui⁹ nihil auget. Cū ḡ puncta. vt dcm est vndiqz sunt idiuisibilia nullā magnitudinē efficere poterunt. Linea ḡ q̄ est magnitudo quedā ex punctis p̄tare nō pōt sic nec lineae cū nō augmētēt in latū nō reddent superficiem: nec superficies corpus cū augeat in p̄fundū. Hanc aut viā inuit p̄s. 6. physico. ¶ Sc̄da via ad inuestigandū s̄z idē sumit ex pte diuisionis. nam ex diuisione idiuisibilia sunt plura idiuisibilia i actu q̄ eo manēte p̄tinuo vt in vna et eadē linea p̄tinua nō pōt esse nisi duo p̄cta i actu si aut dicta linea diuidat in partes: qz cuilibet pti est assignare puncta terminantia ipsam: sunt ibi plura p̄cta in actu quā prius: z qz ab eo qd est in actu aliqd dicat esse simplr: i linea itercisa simplr sunt plura puncta q̄ in cōtinua. si ḡ puncta aliqd augerent nisi essent plura puncta simpliciter: s̄m q̄ huius esset maior magnitudo simplr. oēs ergo partes lineae simul sumptae essent maior magnitudo quā in linea tota: qd est p̄ cōem animi pceptionē. est. n. cōmunis animi pceptio totū eq̄ri oibus partibus s̄z sumptis: z eōuerfor: z qd ē dcm de linea resp̄ctū punctorum itelligit de lineis respectu superficiei z de superficiebus respectu corporis. plures. n. sunt lineae actus: z p̄ p̄s plures simplr in superficie diuisa q̄ in p̄tinua: z plures superficies in corpore diuiso q̄ in p̄tinuo. hec aut via habita fuit in lectiōe p̄terita cū dicebat puncta nō facere aliqd maius in magnitudine in qua sunt: qz si diuidat aliqd p̄tinuū in duo frustra vel in plura: frustra illa s̄z sumpta nō sunt minus ne q̄ maius toto p̄ori p̄tinuo: cū in illis p̄ticularibus sint plura idiuisibilia in actu q̄ in ipso p̄tinuo. Itē merito ibi p̄cludit q̄ si oēs puncti s̄z cōponant nullā faciūt magnitudinē: z qd d̄r de punctis itelligēdum est de oibus idiuisibilibus s̄m q̄ huius.

Ad p.

Oppositorum

aut his: l3 due p̄me rōnes de facili solui possint. 3^a tñ rō plus difficultatis p̄tinet q̄ tota p̄posita qd. Ideo solutionē eius diffusius p̄tractabimus. Cū ḡ arguit p̄ s̄baz

lineae esse ex p̄ctis: z subam trianguli ex lineis: posset ad hoc esse vna cōis solō p̄bi. in lib. p̄p̄: qz exēpla ponimus nō vt ita sit: sed vt sentiat qd discit: z qz p̄s. exēpli gr̄a. dicit lineā esse ex punctis. iō quātū ex vi auctoritatis p̄bi rō partim cogit. ¶ Possumus tñ alr r̄dere dicendo q̄ suba acci³ p̄ suba. i. diffōne. vult. n. p̄s ibi exemplificare de p̄ mō dicēdi per se: s̄z quē modū ptes diffinitionis cōpetūt per se diffinitio: z qz lineae igreduntur cēntialē diffōne trianguli. Cū triangulus sit figura plana tribus rectis lineis p̄tenta z puncta ingreditur subalē z additatiuā diffinitionē lineae. Cū linea sit longitudo sine latitudine: cuius extremitates sunt duo puncta. Constat ḡ suba superficiei triangularis ex lineis: z lineae ex p̄ctis: non quātitatiue: vt hic loqui intendimus: s̄z magis. q. essentialiter z quidditatiue: cū talia igrediant eorum diffōnes. ¶ Ex hoc aut soluit 2^m. Nā puncta sunt p̄ncipia lineae nō q̄ componantur ex eis q̄titatiue: s̄z qz complent rōnē z diffinitionē lineae: z hoc sufficit vt sint eius p̄ncipia. ¶ Tertium autē de motu s̄perici supra planum quidā soluerunt negando s̄perici tangere planū z punctū: nisi tactu mathematico. Dicebant. n. q̄ si eēt dare vere s̄perici in nālibus z vere planū inter ea non esset cōtactus punctalis. S̄z h̄ est ridiculū dicere. nam cū nō attingat planū nisi qd est planū si corpus s̄pericum poneret in superficie plana z attingeret eas non in parte punctali: sed in pte h̄ntē magnitudinē. illa pars s̄m quā esset talis p̄ctus esset s̄z s̄perica z plana. s̄perica. n. eēt: qz quelibet pars s̄perici est s̄perica: plana aut esset: quia q̄qd applicat plano planū est. sic etiaz p̄ illa planū est plana: s̄perica aut z curua eēt: qz nihil applicari potest curuo nisi curuū. Si ḡ nihil cōmēsurabile z vniuocū est in plano z curuo: cum omnia plani sint plana: z omnia curui curua. excepto puncto: qui nec est planus: nec est curuus: cū nullus sit magnitudinis: in solo puncto poterit esse cōtactus. ¶ Et id dixerūt alq̄ q̄ si esset dare vere s̄perici z vere planū in naturalibus p̄ctus punctalis esset: tñ qz impossibile est in natura dare talia: ideo per motū s̄perici supra planū velle arguere est incedere ex p̄sōne impossibilis: z sic cōnātur effugere difficultatem tactam. ¶ Sed id non est sufficienter dcm. Nam forte l3 h̄z rōnabiles qd nem. vtrum in naturalibus sit dare vere s̄perici z vere planū: supposito tamē q̄ talia non esset dare: decipiuntur tamen per fallaciā accidētis. oēs. n. difficultates circa istam materiā tacte: vel et tangende referēde sūt ad ip̄m cōtinuum s̄m q̄ huius. nō. n. intēdimus loqui de diuisione corporis s̄m q̄ est quid naturale: qz talis diuisio nō vadit in infinitū: sed de diuisione corporis: in eo q̄ est quid continuū. Cum ergo p̄pter continua sint talia itroducta: qz nō repugnat cōtinuo s̄m q̄ huius vera planities z vera s̄pericitas. ideo negare talia est cōfiteri dare que sunt per accidens: p̄pter hoc d̄r cōiter lineae cōstare ex punctis est vt sic est vt nō. p̄stat. n. linea ex p̄ctis in potētia: in actu aut nō. Ideo si moueretur s̄perici supra planū cōstitueret lineā: sed ex hoc nihil i cōueniens: qz puncta illa essent in pō z actu z nō i actu. Itud aut l3 sit cōe dcm plenā veritatē nō h̄z qd dupl̄ pōt ostēdi. ¶ Prima via talis. p̄ctū in potentia z punctum in actu vt referuntur ad lineam sic vident differe. sicut puncto terminatiuus z cōtinuatiuus. P̄ctus. n. vt est in actu distinguit z diuidit z terminat lineam. actus. n. est qui distinguit. vt dicitur. 7. metaphy. si. p̄ctus vero in potentia est cōtinuatiuus z vniuius lineae. Dicere ergo lineam cōstare ex punctis in potentia est dicere eam cōstare ex punctis cōtinuatiuis: s̄z ea ex quibus componit aliqd totū opz q̄ se tangant. si ḡ puncta

alia
r̄sioAd 2^mAd 3^m

p̄. solō

alia
r̄sio

p̄ rōes

p̄. via

T. cō.
49.

I. cō.
2. 7. 16.

2^a via

dub^m

Re:

puncta in potentia et continuatiua lineā componerēt. tunc essent plura talia puncta simul et se attigerēt et cōtingerent hmoi puncta: qd est pira demonstratiōe phi. in sexto physico. Qui loquens de punctis existentibus in eodem continuo. pbat qd nō est dare talia duo puncta simul: sed semp inter duo puncta cadit linea media: et qz in continuo nō sunt nisi puncta cōtinua et in potētia: in talibus nō poterit componi linea: cum non sint si mul: nec se possint cōtingere. ¶ Secūda via ad ostendendum hoc idem sic accipit. punctus. n. dicitur esse tactus et continuatio que est ratio tangendi et p̄tinendi: non tñ ppter qd tangit et continuatur. semper. n. aliqd est qd p̄tinuat et quo p̄tinuatur. Cū ergo punctus ut est cōtinuatiuus nō p̄tinet puncti puncto: sed vnam partem linee cum alia parte linee. si sufficerent puncta continuatiua et in potentia lineam componere. sicut sufficiunt p̄pria componibilia ad componendū suum totū. tunc illa puncta nihil continuarent. Cū ergo linea sit: id qd cōtinuat: linea non constabit nisi ex lineis: cū talia sint que cōtinuant: puncta aut in potentia et continuatiua non regrent tanq̄ componentia lineā: s̄ tāq̄ cōtinuantia eaz. vnde in preterita locutione habuimus qd tactus. i. punctus. semper est vnus duorū quorūdas se tangentium: qz id qd tangitur est aliud preter tactum diuisionē et punctū: que verba et si in persona Democriti dicebant: vera tñ sunt. semper. n. punctus qui pōt dici tactus et diuisio est aliud et differens a partibus linee: que tāguntur et continuātur per ipsum. ¶ Notādūz qd concedendo vere spericum et vere planū et concedendo tactum eorū in puncto et pcedendo ex motu sperici supra planū cōstitui lineam: non tñ debemus pcedere lineā cōstare ex punctis: sed semp linea p̄stat ex lineis: qd sic ostendit. spera. n. considerari pōt dupl̄r vel ut quiescit in plano: vel mouet. ut quiescit semp tāgit planum in puncto: sed qz quiescendo nō p̄stituit lineā: nō habetur ex hoc nec apparet nec existenter lineā cōstitui ex punctis. Sed cum mouet in instāti tāgit in puncto. In tempore vero tāgit in linea. Et quia motus nō mēsurat instāti: sed tempore: cum mouendo faciat lineā: spera mota non cābit lineā ut attingit planum in puncto: sed ut attingit ipsum in linea: cōponet ergo illa linea ex lineis: nō ex punctis. ¶ Sed qz intellectus humanus non quiescit. dicit aliqd qd si moueretur spera vertendo se haberet veritatē qd dicitur. videlz qd in tempore tāgeret in linea. in instāti vero in puncto: sed ponatur qd spera super vno et eodem puncto manens nō vertendo se: moueat supra planum: constat qd semper attinget planum in puncto: et nullum est dubium qd ex tali motu constituet lineam. erit ergo illa linea composita ex punctis. ¶ Ad qd dici potest: qd id diuisibile nō sit quid diuisibile: fluxus tñ indiuisibilis quid diuisibile esse pōt. Iustās enim quid indiuisibile est: et suo fluxu cāt tempus: qd constat esse quid diuisibile. sicut ergo de tempore nō est nisi instās. nec est sigre aliud q̄ instās: et est vnum instās in toto tempore: nec tamen tempus ex instātibus: nec est dare duo instātia in tempore continua vel contigua: vel consequenter se habentia: et semper inter duo talia cadit tempus medium. sic si spera super vno et eodē puncto existens non vertendo se moueret supra planum semper tāgeret planum in puncto: linea tamen non componeretur ex punctis: sed cāretur ex fluxu puncti: et esset vnus et idem punctus ex cuius fluxu causaretur. sicut est vnum et idem instans ex cuius fluxu causatur tempus: propter quod in illa linea nō essent duo puncta: nec continua: nec contigua: nec consequenter se habentia: sed semper in duo puncta cade-

ret linea media. In illo ergo motu esset cōsiderare punctum et fluxum eius. s̄ punctum attenderetur mutatum esse. s̄ fluxum attendere moueri: et mutatum esse mensuraretur instāti: moueri vero tempore. Linea ergo illa non esset constituta ex mutatis esse: sed ex moueri. Ideo nō esset composita ex indiuisibilibus: sed ex diuisibilibus ut moueri quid diuisibile nominat. Quod at ab hac vera imaginatione deficiamus: ideo cōtingit qd imaginamur qd spera sic mota semp attingat in puncto: et qz attingendo causat lineā: non acquiescimus dictis: s̄ dicimus lineā causari ex punctis ab hac at sophistica imaginatione. ut p̄ per phm: sic possumus euadere. nam de tempore nō est nisi instās: nec tamen ppter hoc tollitur natura temporis: et simul cū hoc qd nō sit bare nisi instans distinguimus tempus ab instāti: et qz ut dicebatur: mutatum esse mensuratur instāti. flui vero et moueri tempore. sicut semper est vez dicere qd est instans: ita semper quādiu spera mouetur est verum dicere qd est mutatum esse: et qd attingit in puncto: siue in indiuisibili: nec tamē ppter hoc tollitur ipsum moueri qd ē quid diuisibile: et quia spera per suum moueri facit lineā per sua mutata esse facit puncta: quia moueri quid diuisibile i motu sperici super planū: siue verat spera: siue nō: semper p̄stituit lineā ex diuisibilibus: nō ex indiuisibilibus: ex lineis: non ex punctis: et hec sufficiant ubi si aliq̄ sunt dimissa in declatiōe alia supplebunt.

¶ Mouet hec qd. Textu cōmē. 9. Qd. ir.

Secūdo dato lineam non esse compositā ex punctis restat declarare utrum punctus sit vbique in linea. et videat qd sic. Punctus enim est p̄tinuatiuus linee. Cum ergo linea sit vbique p̄tinua: et non sit signare aliquid discontinuum in linea cōtinua: vbique erit in ea dare punctum. ¶ Amplius tota causa. quare negamus punctum esse vbique in linea est: quia timemus concedere punctum esse iuxta punctum. si ergo poterimus ostendere hoc esse concedendum: et concedendūz erit vbique punctum esse: quod autem cogamus ponere punctū ē iuxta punctum sic persuadetur: cuz enim diuidit lineā in duas partes: qz semper linea est inter aliqua duo puncta: et ex omni capite linee est dare aliquod punctū terminatiuum: si ille due partes linee sint inter se: et contiguntur: que prius erant cōtinue: inter eas erit signare duo puncta: quibus se tangunt. tunc quero vtrūz prius quando erant continue erant duo puncta inter eas. vel non. qd si dicatur ibi fuisse vnum punctum tñ: et illud fuisse diuisum inter duo puncta. tunc hoc stare nō potest. Nam indiuisibile s̄m qd huius non diuidit. punctus ergo qui per omnem modum est quid indiuisibile. nullo modo poterit diuidi. ergo prius linea existente continua erant ibi illa puncta simul: et ita erat punctus iuxta punctum: quod probare volebamus. ¶ Amplius qñ aliquid cōmēsuratur per aliud: et sunt in eo plura talia cōmēsurantia: est dare vni cōmēsurans iuxta aliud: ut si pannus cōmēsuratur per vnam: si sunt in panno plures vlnę: est dare vnam vlnam pāni iuxta aliam: sic quia mobile cum mouetur se cōmēsurat spacio: si spacio sit longum et contineat plures quantitates mobiles: erit dare in illo spacio vnam quantitatem equalem mobili iuxta aliam. Cū ergo si spera tangens planum in puncto mota constituat lineam: quia s̄ punctum se cōmēsurabit lineę: in linea sic constituta oportebit dare punctum iuxta punctum: et ita idem qd prius. ¶ Amplius omne mobile prius transiit spaciū equale sibi: et postea spaciū maius se. Cuz ergo ex fluxu puncti cōstituitur linea facta per motum sperici super planū

p^m

2^m

3^m

4^m

per plantū in illo fluxu p̄uo trāfibit spaciūz equale p̄ūcto q̄z maius p̄ūcto. q̄ in illa linea iuxta punctū in quo incipit motus erit dare p̄ūctum. p̄mo pertransitum: et ita punctū iuxta punctū: qd̄ pbare volebamus. pbare enī punctū esse iuxta punctū est pbare simpl̄r concedendū esse q̄ in linea sit punctus vbiq̄z.

Notandū q̄ cū q̄rif vtrū punctus sit vbiq̄z in linea: si ly vbiq̄z respiciat partes linee: vera est: per comparisonem enim ad partes linee punctus est vbiq̄z. nulla est enim pars linee in qua nō sit punctus: et iuxta q̄z partes linee: et semper inter duas partes linee existit p̄ūctus: sed si ly vbiq̄z non respiciat partes linee: sed puncta sic p̄ūctus nō est vbiq̄z. nō est. n. p̄ūctus per comparisonē ad punctum vbiq̄z: cū nō sit punctus iuxta punctū. et ita est sermo p̄bi i littera: q̄ p̄cedit punctū esse vbiq̄z: et nō esse vbiq̄z: esse aut vbiq̄z in q̄ntū tota linea pariter et equalr̄ est vna et cōtinua: et q̄z quelibet pars linee vbiq̄z alteri parti p̄tinuat per cōparationē ad partes linee est dare punctū: nō aut est vbiq̄z p̄ūctus. vt in l̄ra d̄r: q̄z plures p̄ūcti nō sunt s̄l vel p̄ster: cū nō sit p̄ūctus iuxta punctū. **Ad** hanc aut veritatem pbendam. videlz nō esse p̄ūctū vbiq̄z p̄ comparisonē ad p̄ūctū: et nō esse vnu p̄ūctū iuxta aliū. triplici via possumus ostendere ducendo ad tria iconuenientia. p̄mo. n. si hoc esset linea nō esset qd̄ p̄tinuū. scd̄o aliqd̄ esset separabile a p̄po susceptiuo. tertio esset linea cōposita ex tactibus siue ex p̄ūctis. **P̄mū** at sic ostēdit. D̄ria est. n. iter p̄tinuū et p̄tiguū: q̄z p̄tinua sūt quoz̄ vltima idē. p̄tigua vō quoz̄ vltima simul. nunq̄z. n. due partes linee p̄tinuarent nisi copularent ad aliquē vnum cōm terminū. si q̄z ponerent plura p̄ūcta simul in linea. tunc ille p̄tes linee: iter q̄s essent illa plura puncta: nō copularent ad aliquē vnu terminū cōez. q̄ nō essent p̄tinue. q̄z vbiq̄z est p̄tinuatio in linea nō est ibi dare plura p̄ūcta: s̄z vnum punctum: et q̄z tota linea ponit p̄tinua. in nulla parte linee p̄t̄ est dare plura puncta simul. nō aut est punctus vbiq̄z p̄ cōparationē ad p̄ūctū. **Scd̄a** via sic p̄z. nā semp sup̄ p̄ūcta potest fieri diuissio. **Id̄o** vna pars linee pōt diuidi ab alia p̄te: q̄z iter vna p̄te et alia est p̄ūctus medius sup̄ quo p̄ūcto diuissio facta separaf vna pars ab alia. si q̄z cēt plures p̄ūcti simul: et iter lineā et punctū esset aliq̄s p̄ūctus. sicut est iter lineā et lineā. tunc facta diuissione sup̄ illo p̄ūcto medio separaret p̄ūctus a linea. sic sepaſ linea a linea: et ita separaret aliqd̄ a p̄po susceptiuo. videlz. n. linea esse p̄po susceptiuū qd̄ p̄ūcti. he aut due rōnes sic se v̄r h̄re. nā et si quelibz pbat q̄ non sit dare p̄ūctū vbiq̄z per cōparationē ad punctū: q̄z non est dare plura p̄ūcta simul: p̄ma tñ rō magis ip̄obat pluralitatem punctoz̄ simul in ip̄so p̄tinuo: q̄z tñc ip̄m p̄tinuum esset discōtinuū. scd̄a at magis ip̄obat h̄mōi p̄alitatē in p̄n̄ vel in fine p̄tinui: q̄z tñc a linea p̄tinua posset separari p̄ūctus: et esset p̄ūctus aliqd̄ tñc p̄ se ex̄s absq̄z linea: qd̄ est p̄p̄riū susceptiuū eiūs. **Tertia** via v̄r esse cōis vtriq̄z simpl̄r. n. negādū est in p̄tinuo plura puncta esse simul: q̄z tñc p̄tinuū esset ex p̄ūctis. linea. n. est ex his que p̄tinuant in ea. si plura puncta cēt simul et p̄tinuarent in linea: cū hoc q̄ est ip̄osē punctū p̄tinuari p̄ūcto. sequer̄ et si iconueniēs lineā p̄stare ex p̄ūctis.

Oppositarū solūcōdū: qd̄a vō difficultates. p̄tinet. **Cū** q̄ d̄r p̄ūctū vbiq̄z eē: q̄z linea est vbiq̄z cōtinua bñ arguit q̄ resp̄ctū p̄tū linee est p̄ūctus vbiq̄z. **Cū** q̄libet pars linee cuiuslibet p̄tū p̄tinuet: nō tñ pbatur p̄ūctū esse vbiq̄z respectu puncti: vt q̄z p̄ūctus sit iuxta punctū: q̄z hoc nō faceret ad linee p̄tinuationem: s̄z ad

discontinuationem. Si ergo hoc vellet pbare rō nō argueret p̄positum: sed oppositum. **Quod** vero dicebatur per lineam iter cōtam: d̄ci d̄z: q̄ fm p̄bm. 4. physicorū. **Cū** linea diuidit vnu punctus sit duo puncta. In linea ergo p̄tinua iter duas p̄tes linee nō est nisi vnu punctus: sed si iter cōtas et partes consequent̄: erunt ibi duo puncta. Quod si dicat impole esse punctum diuidi in duo puncta: p̄pter qd̄ n̄ d̄ri pōt punctus p̄ se non posse diuidi. nec est p̄p̄rie d̄m q̄ punctus diuidatur in duo puncta: s̄z p̄o rāto v̄z est q̄ d̄r q̄ facta diuissione linee in duas partes: q̄z non est dare lineam sine p̄p̄rio cōtinuatiuo: ex p̄tū apparent ibi duo puncta per se. ergo sit diuissio partū linee. ex p̄tū aut et ouasi per accidens est generatio p̄ūctoz̄: et q̄z illa diuissio sit sup̄ vno puncto. Ideo d̄m est: q̄ vnu p̄ūctus sit duo puncta: et est quodā modo simile de ḡn̄atione punctoz̄ ad diuissioē linee: qd̄ est de ḡn̄atione color̄ ad diuissioē color̄is. In medio. n. corpore nō est color. s̄z in superficie. Si ergo diuidat corpus: q̄z est ibi ḡn̄atio superficie ad generationem superficie sequit̄ ibi generatio colorū. non ergo arguebat rō in linea continua plura p̄ūcta eē simul: sed volebat sibi hanc difficultatem dissolui: quomodo ad diuissionem linee fiebat ibi generatio plurius punctoz̄: et quomodo punctus diuidebatur in duo p̄ūcta: qd̄ p̄z esse verum per accidens. Inquantū in puncto sit separatio partium linee ad quas sequitur pluralitas et generatio punctoz̄. **Quod** tertio addebatur q̄ linee constitute ex motu sperici supra planum cōmēsurat se punctus. d̄m falsum esse. Et q̄ dicebat q̄ sic se vna cōmēsurat panno et mobile spacio. sic punctus illi linee. d̄m q̄ nō est simile. mobile enim qd̄ cōmēsurat se spacio est mobile per se: qd̄ vō per accidens mouetur: nō op̄z q̄ se spatio cōmēsurat. punctus. n. ille nō mouet per se: s̄z spera per se mouet. per acc̄s vō mouetur ille punctus: et alia que sunt in spera. motis enīz nobis mouent omnia que in nobis sunt. Ex hoc aut melius declaraf p̄positum in p̄ma questione. Nā cū motus ille q̄ p̄stuit in linea illa per se respiciat sperā: et p̄ accidens respiciat punctus p̄ se respicit diuissibile: per accidens qd̄ idiuissibile. Si ergo est diuissibilis ille motus nō est iconueniens: et q̄z per ip̄m motū p̄stuit linea et non per mutatum esse: linea p̄stuit ex diuissibili: nō ex indiuisibili. Sed tñ decipimur in imaginatione: quia cum semper spericum tangat planum in puncto: credimus punctū se cōmēsurare lineę: sed hoc nō sequitur. est. n. de tempore semp istans et solū instans: et tñ istas se nō cōmēsurat tēpori. Et si vterius dicere q̄ si p̄ūctus esset separatus per suū fluxū faceret lineā. q̄z ex indiuisibilibus per se loq̄ndo linea cōstitueret: cū fieret ex puncto moto p̄ se nō in alio. d̄ci d̄z q̄ si punctus per se existeret fm veritatem moueri nō posset: q̄z nullum ipartibile mouet. si aut cōpeteret ei motus hoc esset s̄z quādā fantastica imaginationē: et sicut tali imaginatione moueret motus et fluxus ille fm imaginationē qd̄ diuissibile esset: linea q̄ illa s̄z esset qd̄ imaginatū: nō tñ p̄stueret ex indiuisibilibus: s̄z ex diuissibilibus: q̄z p̄stueret ex moueri et fluxu que qd̄ diuissibile dicunt. nā s̄z scdm veritatē puncto per se nō possit cōpeterē motus diuissibilis fm predictā imaginationē ei cōpeteret talis motus: et sicut ei competeret motus diuissibilis sic cōpeteret diuissibile. q̄ lineā imaginatā nō fm veritatē. **Ad** vō addebatur 4. mobile p̄uo p̄stuit spaciū egle sibi q̄z maius se: intelligēdū est illō de mobili p̄ se nō de mobili p̄ acc̄s cuiusmōi est p̄ūctus: imo q̄z de rōne motus est q̄ nō sit ibi dare p̄mū mutātū esse: et etiaz cū de rōne

motus

L. c. 9.

p̄ via
cōtinuū
cōigū

2^a via

3^a via

ad 2^m
L. cō.
io 6. et
io 7.

ad 3^m

4. ph.
20.

ad 4^m

motus sit q ante omne mutatus esse precedat moueri. si speciet per sui motu supra planu pstitueret lineam pucto illi q eet in pncipio motus sue in pn lineae pstituta p motu no esset assignare puctum immediatum 7 pti- guuz: qz si hoc fieri posset. tunc esset in illo motu repire pmo mutatum esse: qd dcm est esse contra ronem mo- tus. vltius illud mutatu esse no pcederet aliqd moue- ri. Na in pmo pucto illius lineae: nec erat moueri: nec mutatu ee. Si g p hmoi motu acgreret puctus imedia- tus illi pucto acgreret mutatu ee qd no pcederet mo- ueri: imo cu motus sit qd d moueri: 7 acgrere mutatu ee p motu. sic ipz acgrere p moueri e dicere posse acgr- imediatu puctu pmo puncto per motus spere: qz illud mutatu esse no pcederet moueri: 7 p pmo neqz motus acgreret p motu: qz non pcederet motus: qd est absur- du. Non g in linea illa sic pstituta p motu spere est da- re puctu immediatu pmo puncto. 7 per pmo: nec aliq pti- cto. ex quo melius declar vitas pme qonis. videlz line- az illa no esse pstituta ex puctis: cu no sunt in illa linea plura pucta simul: 7 et appet veritas scdi qnti. videlz no esse vbiqz puctu per coparatione ad puctu: cu non sit puctus iuxta puctu. Ex hoc et appet ridiculosuz ee dcm id qd dr linea illa pstare ex puctis in potetia. naz cu in oi motu oia mutata ee sunt in potetia excepto vlti- mo: sic nullus motus pstituit ex mutatis ee: sz semp i- ter duo mutata ee est dare moueri mediu: cu mutata es- se in potetia respiciat pucta illius lineae in potentia. sic moueri respicit lineae: sic illa mutata esse q sunt in potetia: 7 in no pstituit motu: sic illa puncta qntuqz su- mantur. vt sunt in potentia no pstituant lineam.

Mouet hec qd. Textu comē. 9. Qd. x.

2^m

Tertio restat declare vtz corpus pti- nuu sit diuisibile in infinitu: 7 v- q no: qz qdls infinitu p abscisione finiti ab ipso finit 7 psumat. vt vult pbs pmo physfi. Cu g ptinu de quo loq itedimus sit qd ptinu p coti- nuu abscisione pta finite ab eo finit 7 psumabit. no g ibit illa diuisio in infinitu. T. si ptinu cet diuisibile i infinitu: tuc cent in eo infinite ptes qtitatiue: sz infinite p- tes qtitatiue qtituqz minime reddut totu infinitu. pti- nuu g illud sic diuisibile cet infinito: non finitum.

L. co. 38. al. fini- tum 2^m

Nota duplr posse intelli cor: p ptinu- u3 esse diuisi- bile in infini- tum.

p pbs. 38.

Notandū g corpus ptinu ee diuisibile in infi- nitu pot itelligi duplr: vel in eo q corpus nale vel in eo q ptinu. si itelligat in eo q cor- pus nale sic no vadit diuisio in infinitu: imo est deuenire ad aliqd qd fz q hmoi no est vlti^o diuisibile: 7 si co- tingeret ipz vltius diuidi expoliare a na sua. Est. n. dare minimā carnē 7 minimā aquā: vt supius dicebat. si vo loqmur de ditione corporis ptinu: no in eo q cor- pus nale: sz in eo q ptinu. sic est distinguēdū de pte: qz ptes ille in qz diuidit totu vel accipiunt. fz eadem qtitatē vel fz eadē pportionē. si accipiunt p mō: sic di- uisio ptinu no vadit in infinitu. a tāto. n. corpore qntū ē totū vniuersus toties posset accipi qntitas vnius grani milij q ad vltimū psumeret 7 finiret. 7 fz hoc pcedit auctoritas allegata phi. videlz qdls finiti p abscisiones psumari 7 finiri. Si aut loquamur scdo mō vt accipia- tur ptes no fz eadē qtitatē: sz fz eadē pportionē. pti- nuu fz q hmoi diuisibile est in infinitu. pot enim diuidi ptinu in duas medietates: 7 vna illaz medietatu in duas medietates: 7 sic in infinitu: sic et pot didi in tres tertias vel in qtuor: quartas: 7 vna illarum tertiarum in alias tres tertias: vel vna illaz qrtaruz in quattuor alias quartas: 7 sic in infinitu: 7 vt sit ad vnu dicere qlitercunqz 7 quocūqz accipiatur ptes fz eadē ppor- tionē vadit omnino in infinitu: qd totum ex hoc p q di-

uisibile in ptes idiuisibiles diuidi non pot. sz est sim- damētū qnti vt ostendamus lineae: vel qdls aliud ptinuū nūqz posse diuidi nisi in ptes diuisibiles: qz sz onso no bz dubiū qd dr: qz si totu diuidit in ptes diuisibiles: 7 pars diuisa in ptes diuisibiles. si nūqz deuenitur ad idi- uisibilia: in infinitu ibit diuisio. hoc aut sic declar. si. n. li- nea dz diuidi diuidet sup aliquo pucto. Naz sicut pun- ctus est ptinuatius lineae. sic est id super quo fit diuisio lineae. bene dcm est: 7 in lectione hētur q puctus ē co- positio 7 diuisio. opposita. n. nata sunt fieri circa idē. si cut g in pucto fit ptinuat: sic in eo 7 sup eo fit diuisio: sz si linea diuidat sup puncto: vel hoc erit sup puncto qd eā terminat vt super eo qd est in capite vel in fine li- neae: sup pucto qd eā ptinuat qd est infra lineā 7 in linea: super puncto aut qd est in capite vel in fine lineae no pt diuidi lineā. nā cu extra illū punctū nihil sit de lineā: p- talē diuisionē nihil abscinderet de lineā: rursum. qz p di- uisionē separat ps a pte: no pot fieri diuisio nisi in pun- cto: qd ptinuat pte pti: 7 qz puctū in pncipio vel in fine lineae nullius est ptinuatius: sz solū est terminatiū: sup eo diuisio fieri no poterit. fiet g in alio puncto: sz iuxta illū puctū q est in pncipio: vel in capite no est alius pti- ctus ptinuus nec ptiguus: qz puctus no est iuxta pun- ctū. vt onsoz est: sz semp iter duo pucta cadit linea me- dia: in quocūqz alio pucto fiat diuisio: iter puctū illū in quo fit diuisio 7 puctū qd est in pncipio vel in fine li- neae cadit linea media: pp qd a lineā no pot abscidi nisi lineā. 7 qz lineā est qd ptinuū 7 diuisibile: a diuisibili no abscidit nisi ps diuisibilis: imo qd dcm ē de tota lineā: di- cet ē de eius pte. nā 7 pars illa sic didet q no diuide- tur in pucto qd est in pncipio vel in fine eius: sz in quo cūqz alio pucto diuidit: qz no est puctū ptigui puncto. tuc iter illū puctū in quo fiet diuisio: 7 puctū qd est in pncipio vel in fine cadit linea media. g illa lineā diuisa diuidet in lineas 7 pari rōne alia lineā in lineas: 7 sic in infinitu. Immo eo ipso q in pucto exite in pncipio 7 in fine lineae no pot fieri diuisio: 7 sic in alio pucto: qz iter illū puctū 7 puctū: qd est in pncipio vel in fine cadit li- nea media: 7 in qlibet lineā sunt infinita puncta. Jo ista pars lineae est diuisibilis in infinitu: sic 7 tota lineā: nū- quā g p diuisionē pot psumi lineā. tū qz semp diuiditur in lineas 7 i ptes diuisibiles. tū qz ita est infinitu diuisibi- lis pars lineae. sicut tota lineā. Et quod dcm est de lineā respectu puncti: intelligendum est de superficie respec- tu lineae: 7 de corpore respectu superficie: quodlibz er- go continuum est diuisibile in infinitum.

Linea vel qdls aliud co- tinuum nūqz ft diuidi nisi i p- tes diui- sibles.

Opposita aut bis no est difficile soluere. Na cu dr quodls finitum finiri p absci- sionem finiti. vt dictum est: itelligendum est de abscisio- ne finiti fm eandem qtitatem fm quā non vadit diui- sio in infinitum. nos aut de tali diuisione non loqmur. Quod aut addebat scdo si cotinuum esset diuisibi- le in infinitum essent in eo infinite partes: 7 ita esset in i- finitum. ddm illas partes no esse in actu: sz potetia: no g arguis ptinuum esse infinitum simplr: sed esse infinituz potestate 7 diuisione: quod concedimus.

Ad p^m

Ad 2^m

Mouet hec qd. Textu comē. 9. Qd. xi.

Quarto restat declare dato q conti- nuu sit polē diuidi in infinitu. vtz tale polē possit poni inesse: 7 videf qz sic: qz possibili posito inesse nullū segtur im- possibile. vt pbat pbs. pmo ppoz. si g est possibile ptinu- u3 in infinitu didi: 7 ponaf actu diuisuz no accidit icōue- niēs. Amplius qua rōne pot diuidi fm vnu signuz pari rōne pot diuidi 7 fz qdls signū: sz si ponaf diuisū actu fz vnu signū no segtur icōueniens: ergo 7 si po- natur fz

p^m

2^m

3^m nat f3 qd3 signū actu diuifus nō sequit inconueniens. Amplius si aliq cā est. qre nō pōt poni actu diuifū in infinitū ē est q nō ptingit infinita pertrāsire: f3 infinita esse prāsita est iconueniens in tēpore finito. In tpe aut infinitū infinita pertrāsire nō est iconueniens: imo est neces sariū. Nō. n. posset mobile esse ita tardū q si moueret p infinitū tēpus q trāsiret in infinitū spaciū. Nā quātū cūq3 mobile moueret in hora vel in die: vel in anno. vt pura si per totā diē nō iret nisi per vnū palmū: vel ēt p mille annos nō iret plus in tēpore infinito sunt infiniti dies infiniti anni infinita millia annoz. transiret g in infi nito tempore infinitos palmos: z ita infinitū spaciū. p se ergo est q per tēpus infinitū pertranseunt infinita: sed in his que sunt per se op3 loq de vno vt loquimur de alio. sicut g est infinitū id qd ponit pertransitū ita sufficit po nere infinitū tempus in quo pertrāsca. Continuum autē nō ponit infinitū extensione sed diuisione. Cū g qdlibet tempus sit diuisione infinitū in quolibet tēpore poterit pertransiri tota diuifio continui.

Notandū aut de hoc apud quosdā opiniones esse. qdā. n. dixerunt q nō qdlibet pole d3 poni inesse sine in actu. est. n. aliqd pole q si po neret inesse sequeretur ide impole: z hmoi pole vt dicitur est istud. videlz q pūnuū est diuifibile in infinitū. si. n. po neret inesse sequeretur inde iconueniens. Sed hoc di cere est negare id qd est quasi per se notū. f. q. possibili posito inesse nō sequit impole. illud. n. sequitur ad aliqd q aliquo modo claudat in ipso. si ergo ad pole sequere tur impole in ipso possibili clauderet z contineret im possible: qd est iconueniens. Jō intendēdum est alr. Sciendū g q potētia semper sumit respectu actus. vt vult pbs. s. metaphy. si g de rōne potētie est q sit in ordine ad actū. fieri frustra est illd qd nō psequit finē: z id ad qd ordinatū: ita frustra est potentia que nō est re ductibilis ad actū. Sz cū magna diligentia attendendū est que potētia ad quē actū ordinat: p. n. nos negare pole posse poni in esse: q. decipimur per fallaciā acci dētis. nō. n. cōparamus potētiā ad actū ad quē ordiat: sed ad eū ad quē nō ordiatur: z q. accidit potētie z ex tranetū est ab ipā cōparata ad talē actū. si pōat in eē re spectu illius actus: z sequat. inde ipso possibile: nō mirabi tur vir itelligēs. Ut aut facit ad ppositū dicamus q du plex est actus. in fieri. z in facto eē: possibilitati aut diui di in infinitū accidit: z extraneū est ab ea comparari ad actū in facto esse: p se aut est tali potētie comparari ad actū i fieri. Jō pbs 3° phsy. loqns de infinito ait: q. infi nitū nō op3 accipe. sicut aliqd existens in actu z in fa cto esse vt hoīem: aut hō: f3 esse infinitū est. sicut dies z agon: quibus esse nō est vt suba quedā facta: sed semp in eo qd aliqd fit. si g de rōne infiniti est esse in fieri z nō in facto esse: potētia respectu infiniti pōt poni in actu: q. alr esset frustra illa potētia: sed d3 poni in actu in fieri: nō in facto esse: z si sic ponatur in actu possibilitas di uisionis continui vt q. ponat nō in diuifio esse: f3 in sem per diuidi nullū sequitur incōueniēcia. pole est g pūnuū diuidi in infinitū etiā si nō diuidat tū si diuideret in infi nitū fm actū in fieri ex parte pūnuū: nullū oriret ipossi bile. Ex hoc aut solunt oēs rōnes democriti. oēs aut rōnes ille. pcedebant ac si diuifio. cōtinui respice ret actū in facto esse. Nā rōnes pme sumpte ex parte si gni diuifui: q. poterat diuidi secūdū qd cūq3 signū di uifui: supponebāt q. ponere sic in actu diuifum: z h3 posito arguebat reliquū diuifionis esse corpora indui sibilis: nō magnitudines diuifibiles: nō superficies: nō aliqd aliud. sic ēt rōnes sumpte ex parte signi pūnuū ui ex hac suppositione. pcedebant. nam q. non videba-

tur Democrito cōueniens esse cōtinuū posse diuidi fm qd3 signū pūnuū: nisi talis diuifio possz comple ri z terminari: z posset poni in facto esse. id arguebat q. si esset hoc possibile fieri: posset g corpus esse actu di uifum fm qd cūq3 signū cōtinuū: qua diuifione fa cta resolveret corpus in incontinua: siue qd idēz est in icorpozea: ppter qd volebat Democritus hre esse aliq cōtinuū in corporibus que non erant diuifina: p pter qd completa diuifione fm qdlibet signū diuifiuū remanentibus signis cōtinuū remanebāt corpo ra cōtinuū indiuifibilia. Posset autem dici con tra rationes Democriti: z cōtra id qd o3 supponere in rōnibus eius id qd ait pbs: q. idēz est compositio z di uifio. idem est signū cōtinuū z diuifui: in hoc tū pbs non multum insistit: q. vera solō rōnūz eius est oī dere diuifionem continui nō respicere actū in facto esse vt ipse supponebat: sed in fieri. ostendere aut diuifionē continui respicere actum in fieri: z in diuidi: nō in diui so esse: est ostendere ipsum diuidi in infinitū. Cū g pbs in littera ostendat punctū non esse vbiq3: q. nō est pun ctus iuxta punctū: nec sunt plures puncti simul: z con sequenter nec est diuifibilis linea in puncto contiguo aliq puncto. sed in puncto medio inter duas lineas sem per linea diuidet in lineas: z diuifibile semper diuidet in partes diuifibiles: ibit ergo diuifio continui in infi nitū: z talis possibilitas respiciet actum in fieri: nō in fa cto esse. latet ergo Democritus paralogizans arguens de diuifione continui ac si respiceret actum in facto es se: quo sublato z ostenso q. respicit actum in fieri: ratio nes eius non concludunt.

Opposita aut his sunt solubilia. Nam cū ar guit q. possibili posito in eē nō se quit iconueniens. vtz est si ponat esse actu f3 q. d3 pos sibile. habitum est aut hmoi possibilitatē non ordinari ad actū in facto esse: f3 in fieri. Q. aut addebat scōdo q. qua rōne pū diuidi f3 vniū signū pari rōne z f3 oēs. dici pōt q. nō est simile: q. diuifio f3 omne signum: cūz talia signa sunt infinita: z infinitum non sit vt res facta: sed vt in fieri: de necessitate respicit actū in fieri non in facto esse: sed quodlibet signū in se finitum est: propter quod nō repugnat talem diuifionē respicere actū in fa cto esse. pōt ergo esse actu diuifus f3 quodlibet signum in semō scōz omnia signa simul. Sz forte per h3 non quiescit intellectus. Sed dicet positionē illaz omnia si gna simul respicere. qua ratione ergo pōt poni actū di uifum in vno signo: pari rōne ēt in alio z in quolibet. Ideo notādū q. vt cōmuniter ponit contra rationē successiuoz est simultas. de rōne enīz motus est partes eius nō esse simul. quicquid ergo respicit actum in fieri quātūcūq3 potentia respiciat totum actū: actus tamē il le non potest poni simul. z ea que successiue respiciunt simul esse nō possunt. nam si ponere materia nuda in potentia ad oēs formas: z q. nō magis respiceret vnā formāz q3 alias: tū q. ordinē h3 ad omnes formas: l3 separatim posset poni sub qualibet forma: non tū possz poni simul sub omni forma: oīso ergo possibilitatē di uifiois continui respicere actū in fieri: q. de rōne talis actus est q. nō sit simul: quātūcūq3 pōat posse eē actu diuifus f3 quodlibet signū separatū f3 omnia signa si mul nō potest esse diuifum. Aduertendū aut hanc esse differentia iter hunc actum successiuū z alios suc cessiuos: q. l3 de rōne cūiulibz actus successiuū sit non habere ptes simul: tamē si ille actus sit finitus p. oēs ptes eius esse acceptas. Diuifio at pūnuū rōne succes sionis nō p. fieri rōne infinitatis quā iplicat nūq3 p. termiari illa diuifio. imo q. formale in tali diuifio est in finitas

3^m rōsto nem

p. ppa L. c. 17.

al. cōpa rari

L. c. 38

Solo rōnum d. n.

L. cō. 9.

ad p^mad 2^m

dubiū

p.

ad 4^m

finitas: cum nō sit ibi finitas propter successionem: sed successio ppter infinitatē. Cū de rōne infiniti sit non per trāsiri nūq̃s erit cōpleta illa diuisio. ¶ Q. aut addebat̃ de infinitate diuisionis tēporis: dōz illā rōnem impl̃care difficultatē. nam velox equus nunq̃ iūgeret formicā si essent in motu mutata esse in actu. vt si equus moueret p medietatē palmi z ibi sisteret: z postea per medietatē medietatis z ibi sisteret: qz p̃tinuū est diuisiibile in infinitū: nūq̃s p motū suū cōpleret totū palmū: sic qz qñ diuidit̃ p̃tinuū: qz q̃libet pars h̃z esse p se z se paratū: z sunt ibi diuisa esse in actū: nūq̃s complet̃ diuisio eius: nō est q̃ simile qd̃ iducit̃ p simill: qz qd̃z t̃p̃s est diuisiibile in infinitū: s̃z partes eius sunt in potētia. tūc q̃ esset simile si signarent̃ in tpe ptes infinite in actu: z tūc bene possent in illis infinitis p̃tibus tēporis abscindi infinite ptes a p̃tinuo. Sed qz p̃mū est ip̃ossibile. z scōz deficiebat q̃ ar^m: qz accipiebat infinitatē tēporis fm partes in potentia: z volebat arguere infinitaz diuisionem continui fm partes in actu.

T. cō. xi.

Determinatis aut̃ hīs p̃mo zc. hic declaranda sunt tria. p̃mo. n. declarādū est. vtrū aliquid possit g̃nari ex nō ente simplr̃ siue ex nō ente vlr̃. scōz dato qz nō declarādū erit. vtrūz possit aliqd̃ corrumpi in non ens simplr̃. tertio: qz ens in potentia videt̃ esse simplr̃ nō ens per comparationem ad actum: declarabitur. vtrū tale ens possit habere esse separatū ab omni actu.

¶ Mouet̃ hec qd̃ Textu cōmē. ii.

Qd̃. r̃g.

p̃m

Circa p̃mū sic p̃cedit. videt̃ qz ex nō ente simplr̃ possit aliqd̃ generari. Cū. n. generat̃ leo q̃ro vtrūz forma eius erat in mā ante generationē leonis vel non: non pōt dici formā leonis fuisse in mā ante g̃nōnē ipsius: qz si erat ibi: vel hoc erat fm eē vel fm essentiā. s̃z esse nō: qz cū g̃natio terminet̃ ad esse: z genitū acq̃rat esse per generationē: si fuisset esse leonis in materia aū sui g̃nationē: habuisset leo esse anteq̃s esset genitus. si aut̃ erat ibi forma fm essentiā: cum essentia imēdiate respiciat esse. si esset ibi forma leonis s̃z essentiā: esset ibi fm esse: esset q̃ leo genitus ante suā g̃nōnē: qd̃ eēt incōueniēs. ¶ Amplius m̃us de entitate h̃z mā q̃s forma. Cum semper actus sit potior potētia. Sed agēs naturale pōt in p̃ductionē forme. Cum tñ forma nō sit facta de aliquo. q̃ multo magis poterit in p̃ductionē materie nō obstatē qz mā fm qz h̃mōi nō sit ex alia. Cū in mā non adeo referuet̃ rō entitatis vt in forma.

2^m

Notandū q̃ modū Aristo. fuisse determinare de mouētibz z de ordine mouentū s̃z motus z ordinē motuū. sicut q̃ motus aliq̃ p̃ores aliq̃ posteriores: aliq̃ vles. aliq̃ quasi particulares. Ita posuit mouētia p̃ma vt vniuersalia posse i motus vles z p̃mos. mouētia ṽo scōz z. q. p̃ticularia posse in motus secūdos z. q. p̃ticularēs. Inter motus aut̃ motus ad vbi sunt q̃s motus p̃imi z vles: vles sunt: qz competūt omnibus corporibus physicis. nullū ē. n. corpus de cōsideratione nālis qd̃ nō sit mobile. Jō p̃bat̃. z. physico. qz omne corpus mobile z omne mobile corpus. vtrū aut̃ sit corpus aliqd̃ dare immobile nō est p̃sentis inq̃sitionis. Rursus motus ad vbi est motus p̃imus: qz est ratio z cā omnium alioz motuū. posuerūt q̃ peripathetici mouētia p̃ma z vlia mouere solū fm motū ad vbi. vlt̃erius ṽo: qz iter ip̃os motus ad vbi sūt aliq̃ p̃ores aliq̃ posteriores: nō posuerūt dicta mouētia mouere imēdiate fm quēlibet motū ad vbi: sed solum mouere fm illum motū ad vbi fm quē mouent̃ superce-

lestia corpora: qz ille motus est vlior z p̃mus. vtrū aut̃ hoc sit verum: qz mouentia vlia alio motu moueri nō possint nisi motu quo mouent̃ supercelestia corpora: z vtrū inter illos motores sit motor alius: in quo tota resideat auctoritas z potestas vt possit sine secūdis causis quēl̃z motū tam ad vbi q̃s ad formā efficere nō est p̃sentis speculationis: s̃z si vita comes z facultas aderit: frāgemus hāc cathenā: ostendentes in p̃mo p̃ncipio plenā residere potētiā: z non indigere secūdis causis ad p̃ductionē alicuius effectus. Ad p̃ns tamen in tñ dēi sit qz q̃cqd̃ sit de possibilitate fm ordinem quē videmus: nunq̃s p̃ducit̃ aliqd̃ g̃nabile nisi ad generationē eius p̃currat actio alicuius corporis z alicuius rei māl̃is: ppter qd̃ fm ordinē quī inotescit nobis ex sensibus loquēdo de motu: ad formā vera est illa p̃positio Lōmē. in. 7. qz nullū imāle mālē trāsmutat. Cū so qz fm istū ordinē quē videmus ad g̃nationē cuiusl̃z generabilis p̃currat actio alicuius corporis z agentis particularis. ostendere possumus triplici via qz ex nō ente simplr̃: z vlr̃ nō pōt aliqd̃ generari. nō solū māl̃iter. vt qz ipsum nihil sit mā alicuius: sed qz nec ordinabilr̃: vt qz post ipsum nihil fiat aliqd̃: sed he vie q̃s dicemus nō ostendit̃ istud esse impōse simplr̃: qz generationes q̃ inotescunt nobis ex sensibus ad quas concurrat actio secūdoz agentū: z qz non spectat ad naturale secūdū qz h̃mōi alias g̃nationes ponere: qz nos de naturalibus intendimus sermonē facere: sufficit modo qd̃ dictū est. tales g̃nationes ip̃obare. p̃ma aut̃ via sumitur ex ordine agentū. secūda ṽo ex ip̃so motu p̃ quē agentia particularia trāsmutat̃ z agunt. tertia qd̃ accipit̃ ex ip̃so modo agendi secūdoz agentū. ¶ Prima via sic patet. Nam quāto agēs est superior: tāto pauciora p̃supponit: z quāto inferiora plura. hec aut̃ agentia se habent per ordinē. ars. natura. z p̃ma causa. ars. n. est inferior natura: z imitat̃ naturā in quibus pōt: z sicut ars imitatur nām: sic nā imitat̃ diuinum ordinē z diuinam dispositionem. vnde Lōmē. 12. metaphy. super illo capitulo. Manifestū qz nullo modo idigemus qz sint forme: vel qz sint idee. vult qz calores: z alia que in istis inferioribus generantur h̃nt mensuras p̃prias ex quantitativis motuum stellaz: z ex dispositiōibz illaz adinuicem in p̃p̃nitate z remotione: z subdit qz ista mensura prouenit ab arte diuina z intellectuali. ars ergo secūdū ordinē agentū plura p̃suppōit q̃s natura: z natura plura q̃s p̃mum p̃ncipium. Et ideo videmus artem p̃supponere mām z formā substantialem. non potest enim ars nisi in trāsmutatione accētalis forme. Ideo dicit Lōmē. 2.° physicoz. qz omnes forme artificiales sunt accidentia. natura ṽo p̃supponit mām non formam. possunt enim actione nature ipse forme substantiales cedere in potētiā materie: qz si dicere naturam nihil p̃supponere: neqz materiam: neqz formā in sui actione: non esset aliud dicere q̃s naturam esse agēs p̃mum. loquendo ergo de generatione naturali ad quā p̃tingit actio nature: semper talis generatio non est ex nō ente vniuersaliter: sed ex p̃suppositione materie. Cum natura non sit agēs p̃mum: sed agit aliquo p̃supposito. ¶ Secunda via sumit̃ ex ip̃so motu fm quē sit trāsmutatio naturalis. Cum. n. natura nō agat nisi per motum z trāsmutationem: z cū motus sit id quod op̃z supponere naturalem philosophū. vt ignuit̃ p̃mo physicoz: qz motus semp̃ requirit mobile: cum sit actus mobilis: nunq̃s natura pōt agere nullo p̃supposito: cum agat per trāsmutationē z motū: sed semp̃ regit mām z subz in que suscipiat̃ motus ille. ¶ Tertia via sumitur ex modo agendi. Nam cum agēs

Lō. 3i.

p̃a via

Lō. 18. T. c. 18.

Lōm. 7

2^a via

T. c. xi.

3^a via agēs

al. z q.

T. c. 2

agens nāle nō sit sua virtus: sed virtus eius sit: sicut ali-
quid supadditū essentie hmoi agēs p suā subalē formā
nō imēdiate attingit passum: sed forma subalis eius at-
tingit ipm me^{te} virtute: z me^{te} aliqua forma accidētalī.
sicut ignis nō attingit calefactibile imē^{te} per formam
subalē eius: sed forma subalis ignis attingit hmoi pas-
sum me^{te} calore: cui non sit in igne aliqua virtus actiua
nisi calor. vt vult Cōmē. 7. metaphy. z q: sicut agēs at-
tingit passum sic sibi ipsum assimilāt. sicut agens nāle i-
mediate attingit passum f3 formā accētalē q3 f3 suba-
lē: per pū assimilāt sibi ipsum in accētalibus q3 in sub-
stantialibus: z q: accētia sine subto esse nō possunt. 3o
agens nāle in omni sua actione p̄supponit mām z subie-
ctum: nulla g factio nālis erit ex nō ente vlr: cū omnis
talī factio fiat aliquo p̄supposito.

Cōmē.
23. z 31.
z. 12. m.
18.

Ad 1^m

Opposita

ait hīs nō est difficile soluere. Nā
cū arguit. forma sit ex nihilo. quia
nihil de forma erit in mā aī factionē eius: pcedit ratio
ex falsa imaginatione. non. n. imaginari debemus q: si
at forma nec mā: f3 sit compositū per se loquēdo. q enī
sustinere vellet formā per se fieri: op3 eūz dicere formā
esse ex nihilo: tñ vt aliquo mō intellō quiescat: sufficit p̄
supponere mām: de cuius potentia educit formā: ad b
q non fiat vlr ex nihilo: sed de hoc alibi diffusius dis-
seremus. ¶ Quod autem vltēius addebāt: q: potest
agens nāle in pductionē materie: cū possit in pductio-
nē forme: q: forma plus h3 de entitate q3 mā. dici debet
non esse ppter maiorem vel minores entitates q agēs
nāle potest in pductionem forme: non autē materie: sed
q: de ratione eius est agere aliquo p̄supposito q sit su-
sceptiuū trāsmutationis z motus: z in educitiōe forme
de potētia mae p̄supponit aliqd vt mā. In pductiōe vō
māe non pōt aliquid p̄supponi. ideo repugnat agen-
ti naturali agere sine p̄suppositione mae: non autē repu-
gnat ei de potentia educere. Ad formā arguēdi dici
potest q: f3 q spectat ad propositum plus est pducere
mām q3 educere formā de potentia eius. Cum vnus
excedat virtutem nature: aliud vero non.

Ad 2^m

¶ Mouet hec qō. Textu cōmē. i. i.

Qō. xiiij.

Secundo dato gñationē nō posse fieri
nālī ex vlr non ente sine ex
nihilō. Restat declarare vtrum aliquid pos-
sit corrumpi in nihil: z vlr qōl3 agens posse
redigere in nihil. omne agens vel est agēs
p̄mū vel scōm. Agens autē p̄mū vt pbabit
potest aliqd in nihil redigere. dictum est. n. q est ordo
subtoz fm ordinē agentiu: z cōuerso. quanto. n. agēs
est minus p̄mūz tāto in agēdo plura p̄supponit. agens
ergo omnino p̄mū agit nullo p̄supposito. pōt g aliqd
ex nihilo pducī: sed quod pōt aliqd ex nihilo pducere
pōt ipsum in nihilūz redigere. g agens p̄mū pōt aliqd
puertere in pure nihil. ¶ Amplius hoc pōt agēs scōz:
q: redigere aliqd in nihil non est efficere sed deficere:
quāto g agētia sunt magis defectiua tanto magis hoc
poterūt: agentia g scōz: in qbus repit aliquid defectus
poterūt: qō dcm est. ¶ Amplius nō est simile in faciē-
do aliquid ex nihilo z in reducēdo aliqd in nihil: q: cū
sit aliqd ex nihilo hmoi factio nō p̄suppōit aliqd subz:
sed pōt aliquid corrumpi in nihil: z tñ illa actio p̄sup-
pōit aliqd susceptiuū. si. n. omnis forma z omnis actus
g est in mā redigere in potētiā mae. semper illa factio
p̄supponeret mām tāq3 subm: z tñ hoc facto nō redige-
ret aliquid in nihil: q: mā nō posset existere sine omni
actu. si g tota cā. qre agentia nālia nō possunt aliqd fa-
cere ex nihilo est: q: p̄supponit mām z subz: poterit ali-
quid redigere in nihil. Cū oīsum sit hoc fieri posse p̄,

p̄mum

2^m

3^m

supponēdo mām. ¶ Amplius agens nāle: l3 p̄suppōat
mām nō p̄supponit formā: q: si p̄supponeret mām z for-
mā nālī nulla esset gñatio z corruptio. h3 g agēs nā-
lem potentia tollendī formā: f3 q pōt tollere formam
pōt z mām tollere. Cum mā absq3 forma nālī esse non
possit: sed si tolleretur mām z formā redigē aliquid in pu-
re nihil. talis ergo redactio non est impossibilis.

Notandū

ergo q vt tangebāt in arguēdo or-
do subiectoz est f3 ordinem agen-
tiu. z agentis p̄mī est agere nullo p̄supposito. si. n. agēs
p̄mū in sua actiōe aliqd p̄suppōeret: cū causalitas agē-
tis se nō extendat ad id qd p̄supponit: esset aliqd in effe-
ctu ad qd se nō extenderet causalitas agētis p̄mī: quia
de rōne agētis p̄mī est esse vlr3 cāz oīum. Cū semp p̄i-
mū sit causa totius. vt pbāt 2ª metaphy. dicere p̄mum
agens agere aliquo p̄supposito: z eē aliqd in effectu: ad
qd se nō extēdat causalitas agētis p̄mī: est dicere p̄mū
nō esse p̄mū. pcederet g p̄hs. ex quo pōt p̄mū cāz totius
entis: q actio eius f3 q hmoi nihil p̄supponit: z tñ
nō pcederet q ex nihilo posset aliqd facere vel q pos-
set aliqd redigere in nihil: f3 diceret q idē manēs idēz
semp facit idē. Ideo ab agente p̄mo nō pōt imē^{te} aliqd
nouū pcedere. Si g aliqd nouū pcedit ab eo hoc erit
mediatibus secundis: quibus pōt cōtingere nouitas z
trāsmutatio. si g nō regreſſet actio secundoz agentium
ad nouitatē effectus: diceret p̄hs: q: posz aliqd de nouo
ex nihilo pducī vel in nihilū redigī. Cū actio p̄mī
agentis sit totius entis cā. z nihil p̄supponat: sed q: ad
oēs talē nouitatē pcurrit actio secundoz agentiu: q: tali
um causaz est agere aliquo p̄supposito. ideo ex nihilo
fieri pōt: ppter qd pcludit dictus p̄hs simplr esse ipōte
ex nihilo aliqd fieri vel in nihilū redigī: ex quo est im-
possibile secundis agētibz: q: talia absq3 motu z tranſ-
mutatione fieri nō pñt. Quō at actio p̄mī agētis sepa-
rari possit ab actiōe agentiu secundoz nō patit p̄hs ser-
mo: cū loqmur de nālibz: z talia nō inotescāt nobis p
sensum siue per sensibilia: a qbus nō abstrahit nālis.
Ideo p̄hs nō ponēdo aliquid pducī ex nihilo z nō po-
nēdo posse pcedere nouū a p̄mo agēte absq3 actiōe se-
cundaz cāz nō peccauit: imo tenebat nō ponere: q: b
erat pter p̄mū nālis p̄hie. In qua sic pōt tāq3 p̄mū mo-
tus z trāsmutatio. g q absq3 trāsmutatiōe z motu pdu-
cunt inesse. talia nō debz ponere p̄hs nālis. Sed l3 nō
peccauerit p̄hs in nō ponēdo p̄dicta: peccauit tñ in ne-
gādo ea. Nā z si nō spectat ad quālz scīaz pōere quālz
veritatē: spectat tñ ad oēs scīaz nō ponere aliquā falsi-
tatē: ppter qd si nālis p̄hs nō debebat ponere deū pos-
se de nouo aliqd ex nihilo pducere vel in nihilū redige-
re: q: hoc erat pter nālis p̄hie p̄ncipia: tñ nō debuit b
negare. g cū de nālibz differamus: non est nobis po-
nendū posse fieri aliqd ex nihilo vel in nihilū redigī:
cū hoc fieri nō valeat per trāsmutationē z motū: z ad
hoc se nō extendat causalitas nāliū p̄ncipioz. vēr3 q:
quō agētia scōz z nāles cause nō pñt aliqd ex nihilo p-
ducere aperiebat q̄stio antecedens: reliquus est vt quō
dicta cause non possunt aliqd in nihil redigere p̄sens
questio manifestat: quod triplici via venari possumus.
¶ Prima sumit ex parte forme. scōz ex pte materie.
tertia ex pte motus. ¶ Prima via sic p3. Nā l3 tēpore p^a via
sunt simul remotio vnus forme z introductio alterius:
ex parte tñ agentis p̄us est introductio formā ppositaz
q3 remouere oppositā. non enīz remouet nisi introdu-
cēdo. de ratione enim agentis est assimilare sibi pas-
sum vt de ratione calefactiuū est calefacere. de intentio-
ne enim calefactiuū est inducere calorem. verum quia
cum calore non stat frigiditas inducēdo calorem re-
mouet

4^m

2. cō.
4.

28. 55.

p^a via

mouet frigiditate. Cuius non sit posterius absque prior: nec sit quod ex omni absque principali: nunquam erit remotio vnius forme sine introductione alterius. Non ergo erit corruptio sine generatione. Et quia agens naturale semper in sua actione supponit subiectum si posset aliquid semper redigere in nihil: hoc solum contingeret inquantum posset expoliare materiam ab omni forma. ut in arguendo tangebatur: que sic expoliata cederet in nihil: quia non posset subsistere: cum sit omnino naturale agens non posse expoliare materiam vna forma: nisi eam induat aliam: quia quod semel est aliquid non nihil esse potest. **Secunda** via ad ostendendum hoc idem sumitur ex parte materiae: materia enim omnino pura absque omni forma non potest esse subiecta motui et transmutationi. ut vult Comenius. 8. physicorum. si ergo poneretur materia huiusmodi habere per se esse: actio naturalium causarum: quare est agere per transmutationem et motum: non se extenderet ad eam. Cuius ergo per actionem naturalium principiorum transmutabile non posset fieri intrasmutabile: quia tunc illa principia agerent ultra sua species: fieri non potest ut per actionem secundarum agentium et naturalium causarum absolueretur materia ab omni forma et effugiat transmutationem et motum: et quia ut tactum est non potest aliquid in nihil redigi nisi per huiusmodi expoliationem. sequitur ergo idem quod prius. **Tercia** via sumitur ex parte motus: motus enim semper respicit species ex termino ad quem: non ex termino a quo. idem vult philosophus. 5. physicorum. motus ex nigredine ad albedinem dicitur denigratio: non dealbatio. si ergo agens naturale cum agat per motum et transmutationem expelleret vnam formam absque introductione alterius: motus ille per quem hoc efficeretur: quod solutus esset a forma non ad formam non esset in genere: cum determinaretur motus ad genus et ad speciem: non ut est a forma et a principio a quo: sed ut est ad formam et ad terminum ad quem. ergo ab agente naturali quod est quid determinatum in genere prederet motus non determinatus ad aliquod genus: quod est inconueniens. Impossibile est ergo quod sit motus a forma nisi sit ad formam: et quod sit corruptio vnius nisi sit generatio alterius. Nunquam ergo expoliabilis materia ultra ab omni forma: propter quod nunquam redigeretur aliquid in nihil: quod probare volebamus.

ad 1^m Opposita autem huius non est difficile soluere. Nam cum dicitur quod agens primum potest habere efficere: quia potest agere nullo presupposito. dicitur potest quia per ea que nobis innotescunt sensui: non preedit aliquid nouum ab agente primo nisi si mediatis agentibus secundis. sufficit ergo habere repugnare agentibus secundis ad hoc quod naturalis philosophus non debeat illud ponere: cum illud naturale fieri non possit. utrum autem aliter fieri valeat non est propriis speculationibus. **Quod** autem addebatur 2° quod agentia secunda habent poterant: quia redigere est deficere: et talia agentia sunt quodammodo defectiua. dicitur quod si totus effectus per sui totalitatem dicitur cessare esse: et redigi in nihil per defectum alienius cause efficientis: hoc non erit nisi per causam illam que fit causa totius entis: et quia hoc non competit agentibus naturalibus. Ideo per defectum talium causarum non potest aliquid in pure nihil redigi. **Quod** autem addebatur tertio agens naturale posse redigere in nihil: quia potest hoc effici supponendo materiam in quam agat. dicitur potest quia sicut agens naturale supponit materiam: ita supponit debitum modum agendi. sicut enim non potest agere nisi supponendo hoc subiectum: ita non potest agere nisi modo et ordine quo est aptum natum agere: et quia modus vniuersaliu principiorum est nunquam spoliare materiam ab vna forma nisi induat eam aliam: nunquam erit per actionem talium causarum expoliata materia ultra ab omni forma: propter quod possit in nihilum redigi ut ratio arguebat. **Quod** autem addebatur quarto: quod quia agens naturale potest tollere formam potest tollere materiam: per quod potest tollere hanc formam et illam: non tamen potest tollere omnes formas. Cum non tollat vnam formam nisi aliam introducat: et non tollitur materia nisi tollatur omnis forma: per quod nunquam tollitur nec redigetur in pure nihil.

Mouet hec quod. Textu comen. 12.

Qd. xii.

Tertio restat declarare utrum materia possit habere esse separatam ab omni actu: et utrum quod sit: quia prius potest esse absque posteriori: et res potest esse absque eo quod non est de ratione eius:

primum

si cum essentiale sit materia esse in potentia. ut dicit Comenius. in de substantia orbis. actus non erit de ratione materiae. poterit ergo esse materia separata ab omni actu. **Amplius** ceterae forme comparate ad materiam habent quendam modum accessus: cum materia modo sit sub ista forma modo sub illa. sicut subiectum modo est sub hoc accessu modo sub illo. Cuius ergo substantia secundum philosophum. sit prior accessu cognitione diffinitione et tempore: poterit habere esse separatam ab omni eo quod respectu eius ut habere rationem accessus: sed omnes forme vniuersales esse huiusmodi respectu materie. ergo etc.

T. c. 4.

Ut autem spectat ad veritatem questionis dicere possumus materiam non posse habere esse separatum ab omni actu ultra: sed separari possit ab hoc actu et ab illo.

Disto

Ad huius autem evidentiam distinguendum est de actu et de separatione: actus autem tripliciter distinguuntur potest. videlicet forma. et esse. et agere. forma enim quando actus est: quia est actus et perfectio materiae: esse autem habet rationem actus. quia est actus forme. agere autem habet rationem actus quod suum nomen ostendit. huius autem tres actus sic se habent per ordinem: quia agere presupponit esse: et esse forma: agere enim presupponit esse: quia res sicut se habet ad esse ita se habet ad agere. vniuersum quodque agens sic agit ut est in actu: esse autem presupponit formam sicut actus id cuius est actus. hunc autem ordinem exemplariter videre possumus. alium enim actum designat calor et esse calidum et calefacere. Calefacere enim designat et dicitur actum qui est agere esse calidum qui est esse. Calor enim importat actum qui est forma: et patet quod vniuersum voce et per se loquendo calefacere presupponit calidum esse: esse vero calidum presupponit formam caloris: possunt autem huius actus sic nominari: quia forma dicitur dici actus omnino primum. agere vero est actus omnino secundus. esse vero est aliquo modo primum: aliquo modo secundus: quia respectu forme est actus secundus. respectu agere est actus primum. Inter hos vero actus habet repetitionem conexio. nam per intellectum iter nullos eorum est conexio quertibilis. nam et si per intellectum agere infert esse: esse vero non infert agere. potest enim intelligi res esse absque eo quod intelligat agere. sic et si esse infert formam. ut quia non possumus intelligere rem esse non intellecto eam habere formam: possit tamen intelligi materiam et formam rei: non intellectus eius esse. sic et per intellectum separata. ut iter nullos eorum sit conexio quertibilis: per tamen actuali essentiam iter aliquos eorum repetit peruersa conexio. Nam si forte iter agere et esse: nec secundum intellectum: nec per essentiam sit peruersa conexio: quia potest res esse absque eo quod agat: tamen inter esse et formam secundum essentiam non inuenitur separatio: si enim est habet formam: et si habet formam habet esse: habet autem bonam causam cum agere presupponat esse sicut esse forma: quare non est conexio iter esse et agere sicut inter formam et esse: sed hoc ostendere non est propriis speculationibus. Attendendum tamen maiorem connexionem esse inter esse et formam quam iter agere et esse. **Uiso** quot modis dicatur actus et quod ordinem et quam connexionem habent adiuvare: restat videre quot modis dicatur aliquid separari: hoc autem ut ad philosophum spectat tripliciter dupliciter: essentia: et intellectu. Cuius ergo quod sit materia possit separari ab omni actu. ab actu omnino primo ut a forma non potest separari. nec existentia: nec intellectu: ab actu tamen omnino secundo ut ab agere separari potest et existentia et intellectu: ab actu quidem medio ut ab esse quod est medium inter formam et agere separari potest medio modo. videlicet intellectu non existentia. **Quod** autem ab agere possit utroque modo separari sic patet. Nos enim hic loquimur de agere ut est actus transiens in aliquid exterius: non existente ergo exteriori materia preparata. potest res esse absque eo quod agat: quia non presente calefactibili potest esse res calida

de actu
et separa-
ratione

3^a via
T. c. 6.
4. 2
48.

ad 2^m

ad 3^m

ad 4^m

calida absq; eo q; calefaciat: z sic pōt mā fm existentiam separari a tali actu: q; que sunt separabilia existentia sunt separabilia in intellectu: ab actu vō q est esse existētia separari nō pōt. nā lz esse nō sit de ratione rei fm se acceptē: cum sit pter rōnē qdditatis: est tñ de ratione eius vt existit z vt hz esse in effectu. In hoc. n. cōueniūt oēs cause in dādo esse: qd g; separet ab omni esse separet ab ordine cuiusq; cause. si g; posset materia existere sine omni esse: esset materia absq; eo q; essz effectus alicuius cause: qd est inconueniēs: imo cū ipsuz existere sit quoddā eē. dicere māz existere sine esse: est dicere eā esse sine esse: qd est absurdum. g; existentia: z vt mā est aliqd in effectu: nō pōt separari ab omni esse: intellectu aut separari pōt. Cum vōm sit q; esse sit pter qdditatis rationē: ab actu vero q est forma nec intellectu: nec existentia separari pōt. Intellectu nō: quia cū sit de se potentia pma: non poterit facere motū in intellectu nisi vt est actu iuncta. Jō pmo physicoz dicif: q; materia nō intelligit nisi per analogiā ad formam. Immo: q; qd quid est: est obm intellectus. z materia nō videt pūnere ad qdditatem nisi vt est coniuncta forme. Lūz oēs partes diffinitionis z qdditatis sit quodammodo forme: nō poterimus per intellectum percipere māz ni si vt est sub forma vel vt hz analogiā ad formā: q; at existentia non possit vltra separari a forma pz: cum nō possit vltra separari ab esse: z esse absq; forma esse nō possit. vtrum aut hoc miraculo fieri posset non est presentis speculationis. pōt g; materia z existentia z intellectu separari ab omni agere siue ab omni actu trāseunte in aliqd extra: ab omni aut esse separari pōt intellectu: s; non existentia: lz separari possit ab hoc esse vel ab illo: ab omni aut forma nec separari pōt intellectu: nec existia: lz separari possit ab hac forma vel ab illa: z appello nō separari a forma intellectu: q; nō nisi p analogiā ad formam potest intelligi.

T.c.66

Ad p^m**Opposita**

aut his nō est difficile soluere. Nā cū dicif actū nō esse de rōne mae f3 se. Dōz est q; actus q est esse: lz nō sit de rōne mae f3 se: est tñ de ratione eius vt existit: z vt est aliqd in effectu: actus vō qui est forma nō solū est de ratiōe eius vt existit: s; et vt est aliqd ab intellectu apprehensū: z lz sufficit ad hoc q; nec existentia: nec intellectu possit materia separari ab omni actu. Qd vō vltius addēbā ceteras formas hre motū accitālē respectu materie. dicif pōt. q; lz per comparationē ad māz f3 se cetera forme videant hre quēdā motū accitālem: tñ per comparationem ad māz vt existit: z vt est aliqd in effectu omnis forma vlr non hz accidentalem motum. Cū de ratione materie sic accepte sit habere aliquod esse z esse sub aliqua forma. vt ostensum est.

Ad 2^m

T.c.13.

De his ergo quantū cōtingit z c. hic tria sunt declaranda. Primo. n. videndū est vtz de motoribus immobilibus p̄siderare debeat p̄s nālis: cū p̄rium huius habeat in lra. Secundo videndū erit de subto gñationis. vtrum causa perpetuitatis gñationis possit poni materiale p̄ncipium. vt in lra dicif. Tercio etiā de ipso subiecto gñationis dubitabif. vtrū sit ens in potentia: z vtruz sit p̄prie dictum gñata fieri ex ente in potentia.

¶ Mouet hec qd. Textu cōmē. i4. Qd. xiiij.

p̄mum

Arca p̄mū sic p̄cedif videt q; de motoribus immobilibus p̄siderare possit p̄s nālis: q; cuius est p̄siderare p̄p̄a mobilia: eius est cōsiderare p̄p̄ios motores: sed p̄bi nālis est p̄siderare de corporibus supercelestibus:

quoz motores appropriati sūt motores immobiles, ergo z c. ¶ Amplius q; considerat aliquē effectū p se: eius est p̄siderare maxime cāz illius effectus: s; p̄bi nālis est p se p̄siderare de motu. g; z ei^o p̄siderare erit de p̄mo motore immobili: q est maxime cā motus. ¶ Amplius in 8. physicoz. p̄bat q; est deuenire ad vñū motore immobilem per se z p accidens z ab intra.

Notandū g; vt cōter dicif: motores immobiles esse de p̄sideratōe scientie nālis est q̄tr vt sic: z quat vt nō. ¶ Nā p̄siderare de eis f3 sub stātiā nō ē nālis p̄bi s; metaphysici: p̄siderare at de ip̄s vt motores sunt spectat ad p̄h3 nāle: hoc at cōe dēi z si vez est: nō manifestū est: op3. n. nos dicere sequendo doctrinam p̄bi: considerare de dictis motoribus vel simpliciter: vel saltem non p̄tinere aliquo modo ad nālem p̄hm. Cum h; habeat q; nō h3 p̄siderare de motore immobili nālis p̄hs f3 p̄mū: z in 2° physico. dicat q; q; amplius nō mota mouent: nō amplius sunt physice p̄siderationis: s; vt soluat p̄trouersia distinguendo de p̄sideratione taliū motorū fm substantiam: z in eo q; motores sunt: z adaptare has p̄siderationes ad p̄hycū z ad metaphysicū: nō videt icōueniens: nā si p̄hycus p̄siderare pōt de dictis motoribus vt motores sunt: vt vlr: p̄sideratio metaphysice nō extollit p̄siderationē nāle. vlr. n. nō plus se extēdere p̄siderationē metaphysicā nisi p̄siderare de eis vt motores sunt: nra. n. cognitio incipit sensu: p̄pter qd qd de talibus motoribus p̄sideramus hoc est p̄ effectus: z vt innotescunt nobis p̄ sensu: z q; hmoī effectus est potissime motus: tota humana cognitio nō videt se posse vltra extēdere nisi vt p̄sideret de talibus motoribus rōne mot^o. vñ p̄hs. i. metaphy. cū iuestigat de eis p̄ motū: iuestigat ponens tot motores quot sunt mobilia. ¶ Sciendū tñ q; non p̄tinere aliquid ad considerationē humane scientie pōt intelligi dupl^r: vel rōne scientie z per se: vel rōne modi quo participat a nobis: z quasi p accidens: nālis autē p̄hs: q; nō p̄siderat de talibus motoribus fm sub3 suaz: s; solū rōne motus: hoc est ex pte ipsius scientie f3 se. si. n. humana cognitio posset se extēdere ad p̄siderandū de itelligētis vltra id qd apparet nobis p̄ motū: hō tñ in eo q; p̄hycus z fm sciaz nāle de ip̄s cōsiderare nō posset nisi p viam motus. scientia. n. nālis nō abstrahit a mā quali: z a virtutibus actiuis z passiuis: per q̄s fit motus z transmutatio. Jō in ea supponit motus: z et p̄siderata in ipsa itroducunt rōne motus: z inde est q; in nā nihil est ociosū: neq; frustra: n. dī aliqd inquātū non consequitur finē p̄p̄rium. nālia g; q; fm q; hmoī sunt mota z transmutata: z q; vt sunt talia p̄se: quāf fines suos. iō in ip̄s est finis z bonū: z non est in eis aliqd ociosum. vñ in 3° metaph. scribit q; finis est illud: p̄pter quod aliud fit: z q; vt ibi subdīf oēs actiones sūt p̄ motū. Jō p̄cludif ibidē q; ip̄sibile ē q; ista cā sic sit in rebus q; nō mouent. in mathematicis forte p̄sit dici multa ociosa: q; p̄siderata ibidē p̄siderant vt i mobilia. vñ in eis. vt. 3. metaph. scribitur: nō est finis ne q; bonū acq̄sitū. i. p̄ motū. Cū g; p̄sideratio nālis sic sit cū motu z trāsmutatiōe: ex pte ipsius scientie est vt p̄sideret de rebus p viā motus. vñ z cum diffinit nām describit eā vt est p̄ncipiū motus: z cū aliq; tradit de p̄ncipijs nāe vt de intelligentijs: z p̄ma causa: tradit ea p̄ modum motus. metaphysicus enim si non considerat de motoribus immobilibus nisi per viam motus: hoc nō est per se: sed ex parte ipsius scientie: sed hoc est quasi per accidens: z ratione modi quo dicta scientia participatur a nobis. si enim humana cognitio se posset extendere ad considerandū de substantijs separatis fm subam

2^m
3^m
T.c.6.
37.T.c.6.
26.T.c.6.
48.

al. qd

T.c.3

T.c.3